

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

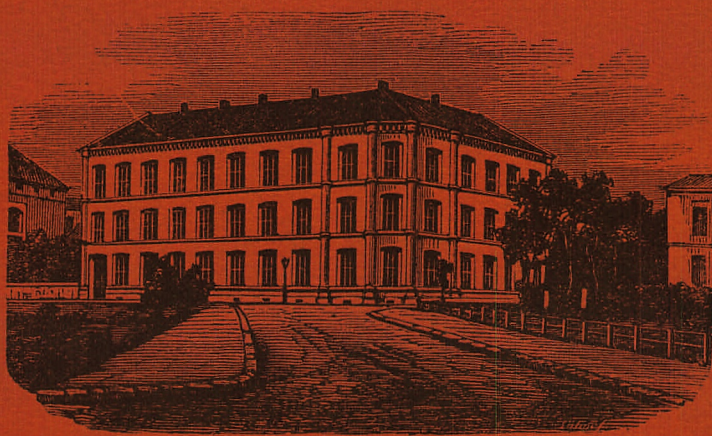
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARS OG VOSS'S

LATIN- OG REALSKOLE

AARSBERETNING FOR
SKOLEAARET 1911—1912

AARS OG VOSS'S

LATIN- OG REALSKOLE

AARSBERETNING

FOR

SKOLEAARET 1911—1912

KRISTIANIA
JULIUS THØMTES BOKTRYKKERI
1912

INDHOLD

1. Fyrst Metternich og hans tid. Av universitetsstipendiat Dr. Edv. Bull.
 2. Skoleefterretninger.
-

FYRST METTERNICH OG HANS TID

AV

UNIVERSITETSSTIPENDIAT DR. EDV. BULL

Fyrst Metternich og hans tid.

Det 18. aarhundrede hadde liten eller ingen tro paa nationalitetens rolle i politiske forhold. De blev avgjort ved krig og underhandlinger, landenes stilling blev bestemt av hensyn til fyrsterne, ikke til folkene. Det var diplomatenes gyldne tid, hvor man lekte „bytte sæte“ paa Europas troner. Napoleonstiden ændret ikke stort heri; først ved hans fald vaakner nationerne til bevissthet, og i den følgende menneskealder føres saa kampen mellem folkenes og fyrsternes interesser (1815—48). Det er den sidste blomstringstid for diplomatene av den gamle skole.

Frankrike og Østerrike fostrer de to betydeligste og mest utprægede av denne art statsmænd: Talleyrand og Metternich. Talleyrand var vel nok den bedst begavede av de to, vittig, fin, skarpsindig, koldblodig, ubesværet av overbevisning og samvittighet. Han var med helt fra revolutionens første dage, svømte ovenpaa i alle dens omskiftelser; han var altid den første rotte som forlot det synkende skib, eller som han selv sa: „Jeg har lagt merke til at det altid gaar daarlig med det parti jeg forlater“. Han var utenriksminister like godt hos Napoleon og Ludvig XVIII og tjente endnu „borgerkongen“ Ludvig Filip efter 1830.

Metternich var langt fra Talleyrands like i kløkt og menneskekundskap. Naar han allikevel kom til at spille en større rolle, er det først og fremst fordi hans virke faldt ikke i Frankrike med de politiske omskiftelser og den nationale enhet, men i Østerrike med den nationale mangfoldighet, hvor

der derfor var trang til sammenheng i den politiske ledelse. Metternich behøvde ikke som Talleyrand at tjene stadig nye magthavere, stadig nye idéer. Hele hans løpebane er viet ett princip: at opretholde den gamle fyrstemagt og tingenes nedarvede orden og kjæmpe mot folkenes enhet og frihet. Først og fremst gaar det her ut over Tyskland og Italien, hvor Østerrike hadde besiddelser, og hvor det derfor hadde grund til at være ængstelig.

Clemens Wenzel Nepomuk Lothar, fyrst Metternich, er født 1773 av en gammel tysk adelsslegt. Sin diplomatiske bane begyndte han i sin fars tjeneste, og skaffet sig snart betydelig formue og anseelse ved et fornuftegeskap med den fornemme frøken Eleonora von Kaunitz*). Hun var en særdeles klok, ung dame, som han mangen gang tok paa raad med i politiske anliggender.

Det varte ikke længe før han avancerte. Da Napoleon og Talleyrand ønsket at faa til Paris en ny østerriksk utsending der ikke var for meget av en „franskæter“, anbefalte en ven av hans kone Metternich, og denne, som hittil hadde gjort tjeneste ved forskjellige tyske hoffer, fik nu den viktigste av alle de gesandtposter hans fædreland kunde byde ham, ved den almægtige franske keisers hof.

Den nye ambassadør var ved denne tid et par og tredive aar gammel; han var usedvanlig smuk, med et koldt og klokt ansigt, et sikkert og vindende væsen. I letfærdighet gav han ingen av sine kolleger noget efter, men lot aldrig sine talrike elskovshistorier øve indflydelse paa sin politik. Snarere brukte han sine elskerinder til at utspeide de andre, eller skjulte sine alvorligste planer med letsindighetens maske. Kold og lidenskapsløs som han i grunden var, næret han dog en inderlig avsky for den store fredsforstyrrer Napoleon.

Keiseren satte derimot stor pris paa Metternich. Hans

*) Bryllupet stod i en liten landsby i Mähren—Austerlitz. Litet ante dengang den unge diplomat at netop der skulde ti aar senere den mand feire sin største triumf som Metternich selv skulde bidrage saa standhaftig til at fælde.

forgjænger hadde været en gammeldags mand, som i væsen og fremtræden, dragt og talemaater laa 50 aar tilbage i tiden, og det unge straalende hof i Tuillierierne trak paa smilebaandet saasnart han viste sig. Metternich derimot — han var aandfuld og galant, fornem og hovmodig, hadde saa meget av det som de forhenværende sersjanter og vaskekoner ved keiserhoffet manglet. Han moret og imponerte Napoleon selv, blev en god ven av hans søster, den senere dronning av Neapel, og fandt snart sin aandsfrænde, utenriksministeren Talleyrand, i underfundig fortrolighet. Han hadde en evne til i spøk og alvor at parere enhver uttalelse, saa keiseren selv sa til ham at hans held skyldtes at man ikke kunde citere et eneste uforsiktig ord av ham. Spaste Napoleon med at han var for ung til at repræsentere et saa gammelt monarki, svarte han: „Jeg er saa gammel som Deres Majestæt var ved Austerlitz“. Og klaget Keiseren over at han, parvenueu, aldrig blev vist en opmerksomhet fra Wien, erklærte gesandten, at hvis nogen porselænsvaser kunde forbedre forholdet mellem de to land, skulde det ikke mangle paa det.

Porselænsvaserne hjalp dog ikke i længden. „Schakspillet“, som Metternich kaldte sit forhold til Napoleon, blev slaat overende mot hans raad. Hoffet i Wien vilde ha krig med hevn for Austerlitz, og trodde tiden var inde da forholdene i Spanien skapte Frankrike vanskeligheter. Metternich saa klarere. Hans forbindelser med Talleyrand, som alt i 1808 var ifærd med at redde sig over til den anden side, viste ham at i Frankrike var der ikke lenger den enstemmige, nationale begeistring som i revolutionens dage; folk begyndte at gaa træt; men endnu blendet hæderen om de franske vaaben altfor sterkt, endnu stod franskmændene samlet om sin keiser. Og fremfor alt, Metternich indsa at Napoleons forhold til Rusland endnu var saa godt, at Østerrike ikke kunde haabe paa nogen hjælp østfra.

Krigen kom, med nederlaget ved Wagram og den ydmygende fred i Wien. Metternich var først blit holdt tilbake hos franskmændene, men slap snart løs og begav sig da

øjeblikkelig til keiser Frans, som ventet utaalmodig paa ham. Han var hos ham da budet om nederlaget ved Wagram kom. Keiseren vendte sig da til Metternich og sa: „Vi faar meget at gjøre for at raade bod paa den ulykke“. Gesandten høstet nu lønnen for sit klarsyn i Paris. Fyrst Metternich blev utenriksminister og den virkelige leder av sit lands politik, en stilling han beholdt i næsten 40 aar (1809—48). Og han tiltraadte som redderen utenfra, uten ansvar for ulykkerne, ja, han kunde endda stille som betingelse at han ikke vilde tiltræde officielt før efter at den forsmædelige fred alt var undertegnet.

Den nye minister hadde en klar og tydelig følelse av at Napoleon alt hadde overskredet alle rimelighetens grænser, og at hans herredømme før eller senere maatte ende med et knald. Østerrikes politik maatte derfor gaa ut paa at vente taalmodig paa katastrofen og i mellemtiden saa godt som mulig se at overvinde følgerne av krigen og forresten slutte sig nær til Rusland, den eneste stat som endnu var fuldt uavhengig.

Imidlertid varte det ikke længe før han fik vanskeligheter. Napoleon vilde skilles fra Josefine; han vilde faa barn, og han vilde være gift med en prinsesse. Først tænkte han paa en russisk storfyrstinde, men tsaren viste sig saa kjølig at Napoleon snart bestemte sig for en østerriksk erkehertuginde og indledet underhandlinger herom med Wiener-hoffet. Det var ikke let at sige nei. Skulde Metternichs ventepolitik lykkes, maatte man staa sig godt med Napoleon, og utenriksministeren satte derfor alt ind paa at befordre Marie Louises egteskap med den franske keiser, trods alle fordomme mot parvuen og trods mindet om den anden østerrikske erkehertuginde, som 17 aar i forveien hadde endt under guillotinen i Paris som forhenværende dronning av Frankrike.

Det hele gik i en fart. Paa et par dage var forlovelsen sluttet, og mindre end 2 maaneder senere (april 1810) holdt Marie Louise sit indtog i Paris som Napoleons gemalinde. I hendes følge var ogsaa Metternich, ikke bare for at gi

festene glans, men ogsaa for at forhandle med Napoleon*). Dennes forhold til Rusland begyndte at bli stadig mere spændt, og han forsøkte at overbevise Metternich om, at naar krigen kom, var det det eneste naturlige for Østerrike at slutte sig til Frankrike; sin løn skulde det faa mot sydøst, i Donaufyrstendømmerne og Serbien. Den østerrikske kansler parerte som vanlig alle forslag, og vendte hjem til Wien i den sikre forvisning at det blev nok til krig, men hverken i 1810 eller 11. „I 1812 maa vor politik være væbnet neutralitet“, sa han.

I Wien fandt han en russisk gesandt som ventet paa ham for at faa i stand en allianse med tsaren. Det maatte han naturligvis avslaa, om end i de venligste former. Og samtidig støttet og opmuntret han det knuste Preussen saa godt som mulig. Kun et aar efter nederlaget ved Wagram var Østerrikes venskap igjen eftertraktet fra alle kanter. Og fyrst Metternich sat som edderkoppen midt i nettet og spandt sine traader.

Og saa kom krigen i 1812. Med sin „store armé“ rykket Napoleon frem gjennom Tyskland mot Rusland. Like- som Preussen og alle smaastatene var Østerrike hans allierte. Det stilte 30000 mand under fyrst Schwarzenberg til hans raadighet. Men samtidig var Metternich ivrig optat av at fortælle russerne hvordan østerrikerne bare var med „paa lissom“ og vilde slaas saa litet som mulig. Det var nu hans maate at hævde „væbnet neutralitet“ paa; og russerne hadde jo interesse av at staa sig godt med keiser Frans, og lot derfor som om de var nogenlunde fornøiet med hvad hans minister fandt paa. Denne betragtning selv bestandig sit dobbeltspil

*) Fra sine samtaler med keiseren fortæller Metternich bl. a., at da de snakket om Bernadotte paa Sveriges trone, erklærte keiseren ivrig at det hadde han aldrig begunstiget. Metternich svarte at et slikt eksempel med en marskalk paa en trone kunde bli smitsomt for hans kolleger, og at keiseren kunde bli nødt til at la en marskalk skyte for at berolige de andres ærgjærighet. Napoleon gav ham ret i at det var farlig med alle disse smaa kongeriker, de bare svækket ham selv, og han hadde mange ganger angret paa at han hadde gjort Murat til konge i Neapel; han burde ha nøiet sig med at skape sin egen trone og ikke ha bygget ogsaa andres.

her som sit mesterstykke, og opnaadde ogsaa i al stilhet og uten at vække videre mistanke at faa mobilisert en betydelig hær.

Hurtigere og voldsommere end nogen hadde ant som saa Napoleons ulykke. Og nu gjaldt det for Metternich: stille at trække Schwarzenbergs 30000 mand tilbake uten at bryte med Frankrike, nærme sig til Rusland og Preussen uten at utlevere sig til dem, og saa i det avgjørende øieblik staa færdig med sine 200000 mand og kaste dem i den vegtskaal han vilde. Det var ikke en politik med høie idealer, det var det 17de og 18de aarhundredes fyrstepolitik omigjen, uten de nationale hensyn slik som de samtidig blusset op i Tyskland. Den magt som her fik tak i det tyske folk, skulde siden bli langt farligere for Metternich og hans tanker om fyrster og folk og landsstyre end den franske erobrer nogensinde hadde været.

Men foreløbig gjaldt det for Østerrike at gjenoprette likevegten i Europa og skape mulighet for en sikker og varig fred. Og det kunde kun naaes ved atter at bringe Frankrike tilbake indenfor sine gamle grænser. Slik hadde Metternich sin bane klart utstukket for sig. Men forsiktig! Napoleons geni kunde naarsomhelst snu op-ned paa hele situationen.

Til den franske gesandt talte han som den trofaste ven, der raadde til fred — nogen smaa indrømmelser i Polen og hansestæderne og Rhinforbundet; og han fortalte hvordan han for sit venskap med Frankrike var truet paa livet av den nationale opposition i Wien. Preussen opmuntret han til at falde fra Napoleon, og han forsikret tsaren om sit varme venskap. Og samtidig fik han trukket Schwarzenbergs korps tilbake til Bøhmen, og rustet og rustet — stille og uavladelig. Kun keiser Frans og hans kansler kjendte alle disse manøvrer, saa forsiktig blev de ledet. Om end rigtignok Napoleon ofte hadde sin mistanke om Metternichs maal — „den væbnede mægling“, som han selv kalder det. Og mistroen vokste og vokste, efter som det led paa vaaren og sommeren 1813.

I begyndelsen av juni forlot keiser Frans og hans kansler Wien og drog til Bøhmen for at være begivenheterne nær-

mere. Og like efter St. Hans møttes Napoleon og Metternich i Dresden til en sidste og avgjørende forhandling. Metternich har selv 10 aar efter fortalt om dette møte, som varte i 8 timer; kanske blir han selv litt for overlegen, Napoleon litt for liten i denne fortælling. „Jeg har slaat preusserne ved Lützen, russerne ved Bautzen, turen kommer ogsaa til dere“, sa Napoleon, „vi møtes i Wien“. „Verden maa ha fred“, svarte Metternich, „De maa enten nøie Dem med grænser som gjør en almindelig fred mulig, eller bukke under i kampen. Deres soldater er bare barn, som det er til ingen nytte at ofre.“ „De er ikke soldat“, var Napoleons svar, „De vet ikke hvad der rører sig i en soldats sind. Jeg er vokset op paa slagmarken, og en mand som har tilbragt 20 aar i kuleregn, gjør ikke noget nummer av sit liv, ikke mere end av 100 000's. Jeg vil ofre en million om det behøves“. I bevægelsen lot Napoleon sin hat falde paa gulvet. Metternich tok den ikke op. Ubevægelig, støttet op til en væg, svarte han: „Hvorfor fortæller Deres Majestæt mig dette indenfor fire vægger. La os aapne døren og la det lyde fra den ene ende av Frankrike til den anden. Fredens sak vil ikke tape paa det“.

Nogen forstaaelse var ikke mulig. Rigtignok blev man enige om en konferanse i Prag og en vaabenstilstand forlænget til 10de august. Men det var bare fordi begge parter hadde bruk for litt pusterum. Ved midnat den 10de august tændtes bauner fra Prag til Schlesien for at gi de forbundne russere og preussere signal til at gaa over grænsen av Bøhmen.

Voldsomt og seigt forsvarte Napoleon sig; men overmagten var for stor, frafald var der paa alle kanter. Han blev trængt længer og længer tilbake, til Rhinen, over Frankrikes grænse, mot Paris.

Metternich hadde løst den ene side av sin opgave, han glemte ikke den anden. Det gjaldt nu at spille russerne ut mot preusserne, preusserne mot russerne og englænderne mot dem begge to. I den preussiske hær flammert og luet den patriotiske begeistring høit, og høiest hos feltherren Blücher, den gamle „Marskalk Vorwärts“ (Fremad). For dem var det

den hellige krig mot arvefienden, som skulde knuses. Hos russerne var det tsarens stemning som var den avgjørende. Aleksander I var en yderst sammensat karakter, fantastisk og forfængelig, mystisk og beregnende, berust av sin nye hæder og av troen paa sig selv som Europas og folkenes befrier.

Som saadan ønsket han at gjenoprette det gamle Polen under sit styre og at gjøre sin ven Karl Johan til herre i Frankrike. Baade Preussen og England forlangte bestemt at Napoleon skulde avsættes og Frankrike tvinges indenfor sine grænser fra før revolutionen. Østerrike derimot var ræd for et polsk rike ved sine egne urolige grænser, ræd for tsarens indflydelse paa Karl Johan, ræd for Preussens voksende magt, hvis Frankrike blev altfor svækket. Og Metternich ønsket derfor at opretholde Napoleon og Frankrikes herredømme over Rhingrænsen og Belgien.

Alt fra første stund av var der misstemning mellem de allierte. Aleksander vilde til overfeltherre ha den franske general Moreau *) for selv at ha den største indflydelse; men Metternich tvang igjennem at østerrikeren Schwarzenberg fik den formelle overkommando. Flere ganger satte han ogsaa igjennem at der blev gjort Napoleon hæderlige fredstilbud, men denne vilde aldrig ta imot dem. Hans glimrende felttog og stadige seire vaaren 1814 var det eneste som holdt sammen paa de forbundne, indtil de endelig trængte ind i Paris, tvang Napoleon til at nedlægge kronen og undertegne den første pariserfred (30te mai 1814).

Aleksander hadde alt tidligere maattet opgi at sætte Karl Johan paa Frankrikes trone. Og Talleyrand, som nu

*) Moreau hadde været en av revolutionens og konsulatets betydeligste feltherrer; men Napoleon blev jaloux paa ham og fik ham — uvisst om med rette eller urette — dømt som delagtig i en royalistisk sammensværgelse. Moreau blev først fængslet, siden forvist og leyde i mange aar rolig i Amerika. I 1813 kom han tilbake for at være med i kampen mot sin dødsfiende, men faldt kort efterat fiendtlighetene var begyndt, i august samme aar. Aleksander betragtet dette som guds dom over forræderen mot sit land, og glædet sig over at han ikke var blit overfeltherre.

var dagens mand i Paris, fik overbevist ham og de andre magter om, at den eneste mulighed var at faa det gamle kongehus, Bourbonerne, tilbake. Metternich maatte finde sig i at Frankrike blev reducert omtrent til sit omfang før revolutionen, men forøvrig skulde alle enkeltheter ordnes paa en kongres, der skulde træde sammen i Wien.

Det blev en pragtfuld forestilling. Alverdens monarker og statsmænd møtte op, skjønne og levelystne damer ikke mindre, og der var en uendelig hvirvel av fest og forlystelser. Den træge, sparsommelige og snæversynte keiser Frans ind-saa at her nyttet det ikke at se paa skillingen, man maatte hævde det glade Wien som Europas første by, og komedien gik uten ende eller begyndelse. Hele den letbente hofmands-verden hadde en følelse av lettelse ved at være kvit den store fredsforstyrrer; nu kunde man vende tilbake til de glade rokokkodage fra forrige aarhundrede. Og fyrst Metternich var endnu ung og elegant, kunde endnu føre an i aandfuld kon-versation og letsindig kurtise.

Men kongressen hadde ogsaa en anden, mindre iøine-faldende side, den politiske. Og der møtte der Metternich mange vanskeligheter. De første triumfer tilfaldt hans gamle ven Talleyrand, som nu var den nye franske konge, Ludvig XVIII's gesandt. Egentlig hadde det været meningen at England, Preussen, Rusland og Østerrike vilde ha ordnet det hele, uten at Frankrike eller smaastatene fik være med. Men Talleyrands diplomatiske smidighet var likesaa uovervindelig som hans fasthet. Bestemt hævdet han at Frankrike ikke ønsket foran-dringer i pariserfreden, og saa opfandt han det eneste bruk-bare slagord: legitimitetsprincippet, lovlighetsprincippet, d: fyrsternes ret til at faa sine riker tilbake, altsaa motsætningen til Napoleons erobringens ret og revolutionens folkesuveræni-tetsprincip. Det gjorde jo ikke saa farlig at han selv hadde tjent begge disse. For Metternich var det nye slagord bare et lykkelig uttryk for de tanker han hadde tjent og skulde tjene resten av sit liv. Han vilde heller end gjerne aner-kjende Frankrike og Talleyrand, og dennes selvfølgelige sik-kerhet i optræden tillikemed Frankrikes „uegennytte“ ved ingen-

ting at fordre for sig selv, gjorde resten. Og smaastatene, især de tyske, begyndte snart igjen at se hen til Frankrike som sin naturlige beskytter.

Det varte ikke længe før der var to tydelig avgrænsede partier paa kongressen. Paa den ene side Rusland og Preussen. Tsaren vilde forene saa meget som mulig av det gamle Polen til et nyt kongerike av samme navn under sit styre. Og Preussen vilde foruten at faa igjen sine gamle provinser ogsaa ha hele kongeriket Saksen; til gjengjæld kunde det saa avstaa nogen av sine polske erhvervelser til Rusland. Aleksander var saa fast bestemt paa denne ordning at han truet med krig heller end at avstaa fra noget av det han holdt besat.

Paa den anden side stod Østerrike. Det hadde en dobbelt front, mot Italien og mot Tyskland. De italienske forhold var indviklet nok, men de lot sig vel allikevel ordne; Norditalien fik man nok la det habsburgske monarki beholde. I Tyskland var det værre; der gjaldt det først og fremst at ikke Preussens magt blev for stor. Saksen maatte reddes. Og det kunde ogsaa bli farlig nok om Aleksander fik opprettet et nyt polsk rike like indpaa Østerrikes slaviske undersaatler.

Metternich slog ind paa sin gamle ventepolitik. Kunde bare Frankrike komme sig litt av sin værste utmattelse, var dets støtte sikker nok. Og England vilde nok ogsaa snart indse at Preussen var en farlig nabo for dets tyske biland, Hannover. For ikke at snakke om dets gamle uvilje mot Rusland. Og smaastatene maatte sikkert ogsaa samle sig om dette parti.

Tsaren var ikke alene uenig med Østerrike. Han var ogsaa rasende paa Metternich personlig. Like fra affæren med Moreau var der blit en brod sittende. Og saa forskjellige som de to karakterer var, maatte det ende med et brud. Aleksander gik endog saa vidt som til at utfordre den østerrikske kansler til duel*), men opnaadde ikke at rokke hans stilling og indflydelse hos den stædige keiser Frans.

*) Metternich hadde sagt til den preussiske statskansler, fyrst Hardenberg, at tsaren brydde sig mere om det polske end om det saksiske spørsmåal, og da Aleksander fik vite det, ansaa han det for en slik

En ny krig syntes næsten uundgaaelig. Paa Talleyrands forslag sluttet England, Frankrike og Østerrike, med tilslutning av Baiern, Hannover og Nederlandene, den 3 januar 1815 en hemmelig traktat om fælles optræden paa kongressen. Og Talleyrand skrev triumferende til sin konge: Koalitionen er opløst. Rusland merket snart øket kraft hos sine motstandere og begyndte alt at fire litt paa sine fordringer, da det slog ned som lyn fra en klar himmel: Napoleon er kommet tilbake fra Elba. Og enigheten mellem magterne var øieblikkelig gjenoprettet. Metternich og tsaren omfavnet hverandre.

Det blev et nyt felttog i Frankrike, et nyt indtog i Paris, en ny og haardere pariserfred. Men alt før denne, og før slaget ved Waterloo, var kongressen kommet til enighet og traktatene undertegnet. Alle parter hadde git sig litt. Saksen vedblev at bestaa, men maatte avstaa halvparten av sit omraade til Preussen. Og et kongerike Polen fik tsaren oprettet, men i langt mindre omfang end han hadde tænkt sig; Krakau blev gjort til en uavhengig fristat for at danne en støtpute mellem Østerrike og det nye Polen. I Tyskland blev der oprettet et forbund hvis eneste organ var en forbundsdag i Frankfurt; den hadde liten myndighet og en saa besværlig forretningsorden, at det grænset til det umulige at faa en beslutning vedtat der.

Disse og hundreder av andre bestemmelser angaaende næsten alle Europas stater var kongressens resultater, og „æren“ for dem tilkommer i stor utstrækning Metternich og hans dygtige og indsigtfulde fortrolige, kongressens sekretær Friedrich von Gentz^{*)}. Metternich prafte bestandig av at han

fornærmelse at han skulde kunne svigte sin forbundsfælle Preussen, at han utfordret Metternich. Denne undskyldte sig med en misforstaaelse av Hardenberg, som var tunghørt, og fik saaledes avverget skandalen. Men tsaren vilde aldrig mere komme i kanslerens fester, og møttes de to i selskaper, lot de som de ikke saa hverandre.

^{*)} Gentz hører til de interessanteste skikkelser i denne tid. Oprindelig var han preusser og ansat i den preussiske regjerings tjeneste. Han var da sterkt begejstret for den franske revolution og frihetssidéerne.

var kjendsgjæringenes mand, og Wienerkongressen hadde ogsaa tat mere hensyn til „kjendsgjæringer“ end til idéer. Ikke bare nationaliteternes krav var traadt under føtter; men ogsaa „legitimationsprincippet“, som man altid førte i munden, var blit hensynsløst krænket. Det virkelige princip hadde været at grundlægge et stormagtsvælde i Europa; de fire allierte magter skulde diktere verden sin vilje og Frankrike foreløbig holdes i en slags umyndighetstilstand. Likevegten mellem magterne skulde gi en garanti for varig fred og gi styrke til at holde folkenes frihetslyster nede og opretholde fyrsternes uindskrænkede myndighet.

Haand i haand med disse politiske grundsætninger gik den aandelige reaktion som efter Napoleons fald bredte sig over Europa. Trang til orden og autoritet avløste uroen og oprørslysten, den katolske kirkes magt var i stadig stigen, og i de protestantiske land blev romantikkens sværmeriske mysticisme brukt som vaaben mot det 18de aarhundredes krav paa oplysning og aandsfrihet.

Reaktionen gav sig først utslag i to traktater av yderst forskjellig art. Den ene var „den hellige allianse“. Tsar Aleksander var kommet under paavirkning av religiøs-roman-

men slog snart om og blev en av de heftigste forkjæmpere for de konservative, antirevolutionære idéer. Han førte til alle tider et letsindig og ødselt liv, og stilte snart sin pen til deres raadighet som betalte bedst. I 1802 var han kommet til Wien, og efterat Metternich var blit minister, var han nær knyttet til ham. Gentz erhvervet sig efterhaanden en betydelig indsigt i politiske og finansielle forhold, men først og fremst var hans begavelse av formel art: betydelig stilistisk evne og en klar og gjennomtrængende, spidsfindig logik. Han var „en aandfuld forkjæmper for en aandløs reaktion“, dels som sekretær paa en række kongresser, dels og fornemmelig som politisk forfatter. Av frihetspartiene blev han altid opfattet som en sjofel, pengegrisk frafalden, men med urette: hans bundløse letsindighet lot ham bevare sit barnlige sind midt i alle intrigerne, og hans karakter var saa meget svakere end hans logik at han visst til det sidste vedblev at tro paa det meste av sine egne bestikkende argumenter. Dog bøde han sig aldrig selv under religionen, men støttet kun kirken som et middel til at venne folkene til lydighet.

tiske sværmere og mystikere, særlig en viss fru Krüdener, som efter en letsindig ungdom var slaat over i en ekscentrisk fromhet. Han vilde være Europas velgjører, og drømte om at forene alle de kristne kirker til et mystisk trossamfund. Og under opholdet i Paris 1815 forela han for fyrsterne et utkast til en „hellig allianse“ efter sit hode: fyrsterne lovte at ville ta den hellige skrifts paabud til rettesnor for sin politik, at betragte hverandre som brødre, der altid skulde hjælpe hverandre, og at være som fædre for sine undersaatte. Den nøkterne keiser Frans „fandt ingen smak“ i dette aktstykke, Fredrik Wilhelm av Preussen og Metternich erklærte det for „indholdsløst og velklingende“. Men man kunde jo ikke fornærme tsaren, og efterhaanden traadte de fleste europæiske magter ind i den hellige allianse. Kun England og paven holdt sig standhaftig utenfor.

Den hellige allianse kom aldrig til at faa stor betydning. Men for samtiden kom den til at staa som symbolet paa det av Gud indstiftede enevælde og paa kampen mot alle frisdede rørelser, og den blev derfor gjenstand for et langt mere glødende hat end den hadde fortjent.

Langt viktigere er det nye firemagtsforbund av november 1815. Her er det Metternichs kjølige politiske aand som regjerer. Frankrike blev fremdeles holdt utenfor. Og de forbundne besluttet at holde regelmæssige kongresser for at vareta sine fælles interesser og kue al uro.

Denne kongrestid, tiden fra 1815 til ut i 20-aarene, er Metternichs glansperiode. Hans indflydelse er overvældende. Han hævder sine tre prinsipper, kontrarevolution, fred og konservatisme; han anvender hele sin begavelse paa at stritte imot tidens ustanselige utmarsjer, og det lykkes ham tilsynelatende at stemme imot bølgerne for en stund.

Til at begynde med fandtes der endnu motsætninger mellem de allierte, især mellem Rusland og Østerrike. Dels hadde tsaren liberale anføgtelser som ikke faldt i Metternichs smak, dels var de motstandere i Orienten, hvor Aleksander lot til at ha sympati for hellenernes planer om at frigjøre sig fra tyrkerne. Østerrike sluttet sig derfor nærmere til England.

Ruslands gamle rival; men den almindelige utmattelse hindret at det kom til noget brud. Og paa kongressen i Aachen opnaadde Metternich ved sin personlige paavirkning paa Fredrik Wilhelm av Preussen og Aleksander at bringe disse, og især den sidste, helt under sin indflydelse. Paa denne kongres blev Frankrike befriet fra de fremmede besætninger i landet og optat som den femte i stormagtsforbundet; dog beholdt de andre endnu en hemmelig bestemmelse om at de, i tilfælde av revolutioner i det urolige land, i fællesskap skulde forsøke at kue dem.

De første tegn paa en ny tid møtte Metternich i Tyskland. Frihetskampen i 1813 hadde der vakt en ny, tysk nationalfølelse til liv. Tysklands enhet og frihet dæmret alt som et ideal for en stor del av ungdommen, og især blandt studentene var der uro. Det ene hemmelige forbund efter det andet blev stiftet, „Tugendbund“ og „Burschenschaften“ hadde tilhængere over det hele land, ved alle universiteter fornemmelig. I 1817 holdt en del studenter fra Jena en reformationsfest paa Wartburg, og den endte med, at likesom Luther hadde brændt den pavelige banbulle, brændte man nu en haug reaktionære bøker, en korporalstok og andre forhatte symboler. Denslags barnagtige demonstrationer skræmte fyrsterne. De fleste av dem hadde i 1813 maattet love sine undersaatter en fri forfatning; men kun en eneste, Goethes ven, storhertug Karl August av Weimar, hadde endnu holdt sit løfte. Preussen lot sig nu helt skræmme bort fra alle forfatningsplaner, mens de større sydtyske stater fik virkelige konstitutioner, som gjorde disse land til liberalismens hovedsæte i Tyskland. Og jo mere Preussen tapte de frisindedes tillid, des sterkere kom Fredrik Wilhelm under Metternichs indflydelse. Østerrike var ubetinget nummer én i Tyskland.

Dette viste sig tydelig ved Karlsbader-beslutningene i 1819. De tyske frisindede næret nu et inderlig hat til Russland, der stod som ophavsmanden til den hellige allianse. Russiske spioner trodde man at se overalt, og særlig hadde man kastet sit hat paa den reaktionære skribent Kotzebue, som blev beskyldt for at staa i russisk sold. Vaaren 1819

blev han myrdet av en overspændt, ung radikal student, Karl Sand. Metternich benyttet øieblikkelig situationen, sammenkaldte repræsentanter for de tyske regjeringer i Karlsbad, og fik der vedtat de berygtede beslutninger: universitetene skulde sættes under opsigt, frisindede lærere avsættes, aviser og bøker underkastes censur og en undersøkelseskommission i Mainz paatale alle „demagogiske“ anslag. Og samtidig blev der i Preussen som andensteds sat i gang streng „demagogforfølgelse“ med fængsling av „Turnvater“ Jahn*) og andre tysknationale patrioter. Metternichs aand var herre i Tyskland — men det glødet endnu under asken, og kansleren var skarpsynt nok til at se det.

Han selv begyndte at ældes og forandres i disse aar. Han kunde nok endnu snakke respektløst om „disse konger som indbilder sig at en trone bare er en lænestol man kan sætte sig til at sove i“; men hans stadige hævden av autoriteten gjør at han kommer til at føle sig selv sterkt som autoritet. Hans gamle letsindige verdensmandstone viker litt efter litt for et pedantisk, hovmodig væsen, som det anstod sig Europas virkelige styrer.

Kunde nu Metternich være vel fornøiet med sine resultater i Tyskland, gjaldt det ogsaa at lage et „Karlsbad for Europa“. Men det var vanskeligere. Vanstyret i Sydeuropa bevirket at i 1820 brøt der ut revolutioner paa mange steder, i Spanien, Portugal, Neapel, Sardinien. En ny kongres, i Troppau og Laibach, 1820—21, gav rigtignok Østerrike fuldmagt til at gripe ind i Italien, og snart var de gamle tilstande gjenoprettet der. Men England og Frankrike holdt sig tilbake, stormagtsforbundet var ikke lenger saa sikkert. Det viste sig endda tydeligere aaret efter, paa kongressen i Verona.

England hadde faat en ny minister, Canning, og han

*) Jahn var en glødende patriot, som vilde gjenoplive det „urtske“ væsen ogsaa i legemsøvelser og fysisk kraft, et av de sikreste midler hertil. I de turnforeninger han stiftet, blev der derfor drevet propaganda for nationale og frisindede idéer, ofte med slik voldsomhet at det virket rent komisk.

vilde drive selvstendig politik, ubundet av teorier kun hævde britiske interesser. Han negtet bestemt at være med paa at kue revolutionen i Spanien. Og da grækerne reiste sig mot tyrkernes herredømme, viste det sig at heller ikke her holdt de fem magter sammen. I 1825 var Aleksander I død og etterfulgt av sin bror Nikolaus I, som ikke ønsket at gaa i Metternichs ledebaand. Rusland, England og Frankrike blev enige om en fælles optræden overfor Tyrkiet, der førte til slaget ved Navarino (1827) og Grækenlands endelige frihet (1830). Stormagtsforbundet fra 1815 var i virkeligheten opløst.

Mot slutningen av 20-aarene hadde Metternichs utenriks-politik strandet. Og indadtil, i de enkelte stater, var gjæringen tat til, frihetsbestrebelsene blit sterkere, litteratur og presse stadig mere høilydt i sine krav. I 1830 kom saa katastrofen, den franske julirevolution. Og denne gang nyttet det ikke at beraabe sig paa interventionsprincippet, retten til at blande sig op i andres affærer.

Av de to farer den østerrikske kansler hadde fryttet fra Frankrike, erobringsskrig eller revolution, var det den sidste som indtraadte. Bourbonernes trone faldt uten motstand, og Ludvig Filip av Orleans blev franskmændenes konge. Og rundt om i Europa reiste folkene sig mot sine undertrykkere, Belgien mot Holland, Polen mot Rusland, italienske smaa-stater mot sine fyrsters vanstyre; selv i Tyskland var der uroligheter. „Det gamle Europa staaer ved begyndelsen til enden“, skrev Metternich, „jeg vil dø med det, og jeg skal vite at gjøre min pligt. Det nye Europa er endnu ikke ved sin begyndelse. Mellem enden og begyndelsen kommer kaos“.

Og allikevel — Metternich anerkjendte straks det nye styre i Frankrike. Slik magt hadde kjendsgjeringene over revolutionens gamle fiende. Og han saa klart for sig den politik som maatte følges: nær tilknytning til Preussen og Ruslands enevældige regjeringer; for en aarrække bestemmes nu Europas politik av motsætningen mellem de absolutistiske østmagter og de konstitutionelle vestmagter. Men samtidig

gjaldt det ogsaa at støtte de konservative tendenser som kanske kunde findes i det nye franske monarki, og det viste sig snart at de var ikke saa svake endda.

De oprørsforsøk som julirevolutionen gav støtet til, stanset snart. Belgien, som fik hjælp av vestmagterne, kom løs fra Holland. Men den polske revolution blev kuert i blod av den ubarmhjertige tsar, og Polens selvstændighet var det ute med. Østerrike gik ikke lempeligere frem i Italien. Østmagterne hadde snart ro inden sine egne enemarker. Utvortes da!

Det kunde se ut som om Metternich hadde overvundet ogsaa denne revolution. Tsaren sa til ham at han „vilde stille sig under sin chefs kommando“, Preussen kunde han fremdeles stole paa, og i Østerrike blev hans magt snarest styrket da keiser Frans døde i 1835 og blev efterfulgt av sin søn, den godmodige Ferdinand I, hvis begavelse laa langt under lavmaalet av almindelig fyrsteforstand. Selv med Frankrikes nye konge hadde han en viss forstaaelse, om han end altid nærmet sig dette land med en forsigtighet, „som om han skulde ta i en brændenesle“.

Hans huslige forhold var lykkelige i disse aar. Hans første hustru var død i 1825, hans anden nogen aar senere, efter kun to aars egteskap; men i 1831 hadde han, 58 aar gammel, egtet den straalende grevinde Melanie de Zichy-Ferraris, som bragte ungdom, aand og glans over hans hus og magtet at fylde den sociale stilling han bød hende. Hans forfængelighet var med aarene tiltat overordentlig, men fik fuld tilfredsstillelse ved de ydre æresbevisninger han fra alle kanter blev overhopet med. Og det gjorde ikke syndelig skaar i hans tilfredshet at han rundt om sig saa en helt ny generation vokse op, som han hverken kjendte eller forstod.

Fyrst Metternich var klok nok til at se at det lakket mot enden med det gamle Europa. Ikke bare utenrikspolitikken blev styrt av nye love, diplomati var ikke længer alting. Men hvad værre var: i selve Østerrike, som altid hadde været saa fredelig indsovnet, begyndte der at vise sig tegn

paa liv. I lange aarhundreder hadde her de forskjelligste nationaliteter levd side om side, tyskere, magyarer, rumæner, italienere, tschekker, polakker, rutenere, slovakker, slovenere, kroater. Aldrig hadde der her rørt sig bevisste nationalitetskrav; men i 40-aarene naadde aarhundredets bevægelse ogsaa hit, først til slaverne i Polen og Bøhmen, siden og voldsommere til Ungarn. Længe hadde censur og politistyre holdt folkene i dvale; men Metternich begyndte at bli gammel, forvaltningen blir slappere, finanserne daarligere, stænderne rører paa sig, forfatterne kræver at faa avskaffet censuren. Uro, uro, hvor den gamle mand vender sig hen.

Ser han til Tyskland, gaar bølgerne endnu høiere, Preussen er ikke længer at stole paa under den nye, vankelmødige konge, Fredrik Wilhelm IV. Og den nye nordtyske toldforening under Preussens styre hadde sat Østerrike helt ut av spillet, hvor det gjaldt økonomiske interesser.

Fyrst Metternich følte som gammel veirprofet at uveiret nærmet sig; kun for Østerrike var han tryg. Da budet kom om februarrevolutionen i Paris, skrev han at det overrasket ham ikke at julikongedømmet faldt, om han end hadde haabet franskmændene hadde hat taalmodighet til at vente paa Ludvig Filips død. 14 dage elter var han selv faldt. Keiseren blev skræmt ved de første optøier i Wien; Metternich selv gjorde ingenting for at dæmpe dem, og paa den første antydning om at han gjorde bedst i at forsvinde, rømte han i hui og hast til London. Til forbauselse baade for sig selv og andre opdaget kolossen at den stod paa lurføtter.

Den 75-aarige mand hadde utspillet sin rolle. Han levde endnu i 11 aar; han kom tilbake til Wien, og mangen en gang raadspørte man der hans innsigt og erfaring. Men magt fik han aldrig mer.

En dag i 1851 fik han paa sit gods Johannisberg ved Rhinen besøk av en ukjendt herre. „Hr. von Bismarck later til at ha de bedste politiske principper“, skriver grevinde Metternich, „han interesserte straks min mand meget, og jeg fandt ham behagelig og særdeles aandfuld“. — „De bedste politiske principper“, ja! Bismarck var ogsaa konservativ paa

en vis. Og de vilde paa en vis det samme, de to kanslere: vinde hegemoniet i Tyskland for sin stat og derigjennem bli midtpunktet i Europa, lederen av dets politik. Den ene tapte, den anden vandt. Og hvorfor? Ikke bare fordi metoderne var forskjellige. Hvor Metternich var fin og behændig, underfundig og taalmodig, skred Bismarck bred og sterk og tryg frem med „blod og jern“. De var begge kjendsgjeringenes mænd; de ikke bare tjente idéerne, de regnet ogsaa med dem. Men hvilke idéer var det de stod i forhold til? Metternich til et avdød aarhundredes statstanke, som kun kjendte fyrstemagt og adelsprivilegier og pietet for den nedarvede orden. Bismarck bragte til forløsning sin egen tids krav, nationalitetens fordring paa enhet, frihet og selvutføelse, han hadde endog en dæmrende forstaaelse av de nye krav, de sociale, som tiden efter ham vilde bringe.

Metternich forsøkte at holde liv i et lik, at stanse det ustanselige fremskridt. Og historien fældte sin ubønhørlige dom over ham og hans sak.

Dr. Edv. Bull.

SKOLEEFTERRETNINGER

I. Lærerpersonalet.

Ved utgangen av skoleaaret 1910—1911 fratraadte følgende lærere sin stilling ved skolen:

Cand. mag. *H. Eitrem*, lærer ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1896, inspektør fra $\frac{1}{4}$ 1909, utnævnt til adjunkt ved Kristiania katedralskole.

Cand. real., overlærer *Axel Larsen*, lærer ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1906, — av helbredshensyn.

Pastor *B. Th. Anker*, lærer ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1908, da han som stiftskapellan ikke lenger kunde overta andet fast arbeide.

Cand. real. *Sophie Wiese*, lærerinde ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1908, — for at overta fuld post ved Hauges Minde.

Frøken *Agnes Holstad*, lærerinde ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1875 — paa grund av fremrykket alder.

Ved skolefesten uttalte skolebestyrer Midsem i anledning av frøken Holstads fratræden følgende:

Vi vet, kjære frøken Holstad, at det er med vemod De gaar den sidste gang fra skolestuen, hvor de har tilbragt saa mange lykkelige timer, og forlater et arbeide De har omfattet med Deres dypeste kjærlighet. Men det maa ogsaa være Dem en glæde at De lenger end det falder i de flestes lod har kunnet virke i et av de skjønneste kald, og at Deres virke ikke har været forgjæves. Ti De har været en lærer av Guds naade. Har man det unge sind, det varme hjerte og den fine intelligens, da har man det rette lag som lærer. Derfor har ogsaa Deres undervisning været saa frisk og saa vækkende; derfor har De saa hurtig lært barnet at kjende, dets gode sider

som dets svakheter. De har bøiet de stive nakker og beskyttet de følsomme naturer, og med sikker, men varsom haand ført frem ogsaa da naar veien syntes noksaa ufremkommelig.

Jeg vet ogsaa, frøken Holstad, hvad De vilde svare mig paa dette; stille og beskeden som altid vilde De si: Har jeg i barnesindet nedlagt nogen sæd som har baaret frugt, da har mesteren selv saadd den, han den store barneven.

Ta saa en tak tilslut for alt De gav, fra forældrene, fra skolen og fra Deres mange kolleger her i smaaskolen, som ofte i beundring har fulgt Deres eksempel, og som ikke mindst skylder Dem at de har kunnet bevæge sig med sikkerhet og tilfredshet blandt de mange smaa.

Maatte De efter den virksomme arbeidsdag faa en stille, fredfuld aften.

Fra $\frac{1}{8}$ 1911 blev følgende nye lærere ansat:

Cand. mag. *D. Arnesen*, i norsk og engelsk.

Cand. mag. *L. Eckhoff*, i historie, engelsk og fransk.

Cand. mag. *A. Erichsen*, i historie, engelsk og fransk.

Resid. kapellan *I. G. Gleditsch*, i religion.

Cand. real., adjunkt *K. O. Hoel*, i matematik og naturfag.

Cand. philos. *C. Libach*, i matematik.

Cand. philos. *Joh.s Nielsen*, i engelsk.

Cand. real., adjunkt *O. F. Olden*, i matematik

Cand. real. *Joh. Sandene*, i matematik og naturfag.

Stud. philol. *H. A. Winsnes*, i norsk og tysk.

Frøken *Therese Mørck*, i tysk.

Cand. mag. *Th. J. Gleditsch* mottok igjen, efter 2 aars fravær, ansættelse ved skolen som lærer i engelsk i gymnasiet. Midlertidig ansættelse mottok cand. mag., adjunkt *I. Refsdal* (i norsk) og cand. mag. *D. A. Seip* (i norsk), *H. Støver* (i sløid) og *O. Solberg* (i sløid).

Adjunkt *Kaurin* beholdt ogsaa i dette skoleaar sin midlertidige post ved skolen.

I oktober fratraadte cand. phil. *Birger Jacobsen*, for at gaa over i anden livsstilling.

I november blev tegnelærer, cand. phil *F. Bugge* utnævnt til lærer i descriptiv geometri ved Kristiania tekniske skole og maatte av den grund opsi størsteparten av sine timer her ved skolen.

Ved utgangen av december fratraadte endvidere:

Cand. theol. *C. A. Drougge*, lærer ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1900, — utnævnt til adjunkt ved Kristiania Borger- og Realskole. Han beholdt dog sine timer i 3 G. R.

Cand. mag. *E. Overwien*, lærer ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1905, — utnævnt til overlærer ved Feltartilleriets underofficersskole.

Cand. real. *M. Bye*, lærer ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1910, — utnævnt til adjunkt ved Tvedestrands middelskole.

I deres sted fik følgende midlertidig ansættelse ved skolen: Pastor *P. Joh. Eckhoff*, cand. real. *L. Svendsen*, cand. real. *Asle Ruud*, maler *Karl Holter* og frøken *Lulli Talle*.

Cand. philos. *Aamund Johannesen*, som var tilstaat et aars permission for sine studiers skyld, maatte igjen fra nytaar 1912 overta fuld post, likesom han i oktober en 3 ukers tid læste bestyrer Johannesens timer, mens denne var paa en utenlandsreise.

Frøken *Edle Kloumann*, som var ansat i frk. Agnes Holstads sted, kunde paa grund av sygdom ikke overta posten. Som vikar fungerte frk. Dagny Birch-Reichenwald i den første tid og frk. Holstad resten av aaret.

For fru *Hjelm*, som paa grund av sygdom var fraværende fra skolen fra $\frac{11}{5}$ 1911 til $\frac{15}{2}$ 1912, vikarierte cand. theol. Rieber, cand. theol. Meyer og cand. theol. Ellefsen.

For adjunkt *Knap* som var fraværende paa en studiereise i Tyskland og Frankrik fra skoleaarets begyndelse til 1ste november, og adjunkt *Holck*, som var fraværende paa en studiereise til Paris fra 1ste november til 1ste februar, vikarierte cand. mag. *L. Eckhoff*.

Det faste lærerpersonale bestod saaledes i skoleaaret 1911—1912 av følgende:

Bestyrere:

1. *Johannesen, Ole*, cand. philos., f. 1846, lærer ved skolen fra $\frac{1}{1}$ 1875, inspektør fra $\frac{1}{8}$ 1881, bestyrer fra $\frac{1}{5}$ 1908.
2. *Midsem, A.*, cand. mag., f. 1867, lærer ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1896, inspektør fra $\frac{1}{1}$ 1909, bestyrer fra $\frac{1}{8}$ 1910.

Inspektør:

3. *Berger, Hakon*, cand. mag., f. 1868, lærer ved skolen fra $\frac{1}{8}$ 1900, inspektør fra $\frac{1}{1}$ 1909.

De øvrige lærere:

4. *Thorsen, E.*, seminarist, f. 1845, fra $\frac{1}{8}$ 73.
5. Dr. *Anderssen, Otto*, professor, f. 1851, fra $\frac{1}{1}$ 1877 til $\frac{30}{6}$ 1880, og fra $\frac{1}{8}$ 10.
6. *Spjeldnæs, N.*, seminarist f. 1841, fra $\frac{1}{8}$ 78.
7. *Buch, N.*, cand. mag., f. 1860, fra $\frac{1}{8}$ 90.
8. *Holck, K. K.*, cand. mag., adjunkt, f. 1863, fra $\frac{1}{8}$ 90.
9. *Engstrøm, V.*, cand. philos., f. 1865, fra $\frac{1}{8}$ 92.
10. *Knap, Carl*, cand. mag., adjunkt, f. 1867, fra $\frac{1}{8}$ 92.
11. *Gleditsch, Th. J.*, cand. mag., adjunkt, f. 1868, fra $\frac{1}{8}$ 93.
12. *Fabritius, R.*, kaptein, f. 1870, fra $\frac{1}{8}$ 97.
13. *Drougge, C. A.*, cand. theol., f. 1870, fra $\frac{1}{8}$ 1900.
14. *Bugge, F.*, cand. philos., f. 1866, fra $\frac{1}{8}$ 01.
15. *Trøan, E.*, cand. philos., f. 1873, fra $\frac{1}{8}$ 04.
16. *Overwien, E.*, cand. mag., f. 1864, fra $\frac{1}{8}$ 05.
17. *Løvdal, K. J.*, sløidlærer, f. 1864, fra $\frac{1}{8}$ 05.
18. *Holmsen, G.*, cand. real., f. 1880, fra $\frac{1}{8}$ 06.
19. *Segelcke, N.*, pastor, f. 1860, fra $\frac{1}{8}$ 07.
20. *Gundersen, G. H. A. S.*, sogneprest, f. 1848, fra $\frac{1}{8}$ 08.
21. *Bull, E.*, cand. mag. universitetsstipendiat, f. 1881, fra $\frac{1}{8}$ 09.
22. *Christiansen, R.*, cand. theol., f. 1886, fra $\frac{1}{8}$ 09.
23. *Johannesen, Aam.*, cand. philos., f. 1883, fra $\frac{1}{8}$ 09.
24. *Rolstad, C.*, kaptein, f. 1874, fra $\frac{1}{8}$ 09.
25. *Tjønn, H.*, stud. philol., f. 1879, fra $\frac{1}{8}$ 09.

26. *Bye, M.*, cand. real., f. 1885, fra $\frac{1}{8}$ 10.
27. *Arnesen, D.*, cand. mag., f. 1882, fra $\frac{1}{8}$ 11.
28. *Eckhoff, L.*, cand. mag., f. 1884, fra $\frac{1}{8}$ 11.
29. *Erichsen, A.*, cand. mag., f. 1879, fra $\frac{1}{8}$ 11.
30. *Gleditsch, I. G.* resid. kap., f. 1860, fra $\frac{1}{8}$ 11.
31. *Hoel, K. O.*, cand. real., adjunkt, f. 1874, fra $\frac{1}{8}$ 11.
32. *Libach, Carl.*, cand. philos., f. 1881, fra $\frac{1}{8}$ 11.
33. *Nielsen, Joh.s.*, cand. philos., f. 1881, fra $\frac{1}{8}$ 11.
34. *Olden, O. F.*, cand. real., adjunkt, f. 1879, fra $\frac{1}{8}$ 11.
35. *Sandene, Joh.*, cand. real., f. 1885, fra $\frac{1}{8}$ 11.
36. *Winsnes, A. H.*, stud. philol., f. 1889, fra $\frac{1}{8}$ 11.

Lærerinder:

37. Fru *Blehr, Rosa*, f. 1858, fra $\frac{1}{8}$ 95.
38. Frøken *Horn, Anna*, f. 1869, fra $\frac{1}{8}$ 98.
39. „ *Bjørklund, Helga*, f. 1871, fra $\frac{1}{8}$ 98.
40. „ *Bødtker, Agnes*, f. 1878, fra $\frac{1}{8}$ 01.
41. „ *Voss, Lucie*, cand. mag., f. 1873, fra $\frac{1}{8}$ 02..
42. „ *Grüner, Mimi*, f. 1871, fra $\frac{1}{8}$ 05.
43. Fru *Hjelm, Helga*, f. 1867, fra $\frac{1}{8}$ 05.
44. Frøken *Dons, Margrethe*, f. 1877, fra $\frac{1}{8}$ 07.
45. „ *Natvig, Aagot*, f. 1885, fra $\frac{1}{10}$ 08.
46. „ *Sverdrup, Helga*, f. 1877, fra $\frac{1}{8}$ 09.
47. „ *Mørck, Therese*, f. 1883, fra $\frac{1}{8}$ 11.

Kasserer og sekretær: *E. Thorsen*, fra 1873.

Læge: *A. Magelssen*, fra 1893.

Assistent hos sekretær og kasserer: Fru *Anna Bull*, fra 1911.

Konservator for skolens samlinger: *Aam. Johannesen*, fra 1912.

Vagtmester: *Joh. Andersen Aschjem*, fra 1905.

II. Elevene.

Elevantallet i september og april maaned.

		September.	April.
Gymnasiet:	kl. 3 G. R.	31	31
	„ 3 G. H.	13	13
	„ 3 G. L.	23	24
	„ 2 G. R. (a. og b.)	46	43
	„ 2 G. H.	20	20
	„ 2 G. L.	25	24
	„ 1 G. (a., b. og c.)	97	94
		255	249
Middelskolen:	„ 4 (a. og b.)	63	64
	„ 3 (a. og b.)	60	59
	„ 2 (a. og b.)	63	63
	„ 1 (a. og b.)	67	61
		253	247
Forskolen:	„ 5 (a. og b.)	55	54
	„ 4 (a. og b.)	61	57
	„ 3 (a. og b.)	47	46
	„ 2 (a. og b.)	45	44
	„ 1 (a. og b.)	36	38
		244	239
		752	735

III. Fag- og timefordeling.

Avdeling	Gymnasiet										Middel- skolen				Forskolen			
	Real- linjen		Engelsk- linjen		Latin- linjen		Fælles											
	III	II	III	II	III	II	I	IV	III	II	I	V	IV	III	II	I		
Religion	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3		
Norsk	6	6	7	6	6	6	5	4	4	4	5	6	8	8	9	10		
Tysk	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	6	4	-	-	-	-		
Engelsk	1	1	7	7	1	1	4	5	5	5	-	-	-	-	-	-		
Fransk	2	2	3	4	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Latin	-	-	-	-	11	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Historie	3	3	4	5	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	-	-		
Geografi	2	1	2	1	2	1	-	2	2	2	2	2	2	3	3	-		
Naturfag	5	5	1	1	1	1	4	3	2	2	3	1	1	-	-	-		
Matematik (regning)	6	6	3	3	3	3	5	5	5	5	6	4	5	4	5	6		
Tegning	1	2	-	-	-	-	-	2	2	2	2	1	1	-	1	1		
Skrivning	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	3	3	3	4	-		
Sløid	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	-	-	-	-	-		
Gymnastik	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3	-	-	-		
Sang	1	1	1	1	1	1	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-		
Tilsammen	35	35	36	36	36	36	34	36	36	36	36	30	29	24	24	24		

Nedenstaaende tabel viser hvorledes fagene i de forskjellige klasser har været fordelt mellem lærerne. Hvor der i noget fag har været lærerskifte indenfor et skoleaar, opføres den som har virket i den største del av skoleaaret. Hvor lærerskifte har fundet sted midt i skoleaaret (³¹/₁₂ 11) opføres den som læste i første halvaar.

Det ved hver lærers navn tilføiede tal betegner fagets ukentlige timetal i klassen; herved er dog at merke at skole- „timerne“ er kortere end virkelige timer: den længste daglige skoletid er 5¹/₃ time; første læsetime utgjøt 50 minutter, og de øvrige hver 45 minutter; i det hele anvendes 45 minutter til friminutter mellem timerne.

Gymnasiet, middelskolen og 4de og 5

	Religion	Norsk	Tysk	Engelsk	Fransk	Latin	Histori
3 G. R.	Drougge 1	Drougge 4 Arnesen 2	Berger 4	Trøan 1	Holek 2	---	Dr. Ar derssen
3 G. H.	Drougge 1	Refsdal 6 (+1)	Midsem 4	Knap 7	Voss 3	---	Bull (+1)
3 G. L.				Trøan 1	---	Berger 11	
2 G. R. a.	Gleditsch 1	Arnesen 6	Midsem 4	Holck 1	Voss 2	---	Dr. Ar derssen
2 G. R. b.	Drougge 1	Seip 6	Voss 4	Eckhoff 1	Eckhoff 2	---	Eckhoff
2 G. H.	Gleditsch 1	Arnesen 6	Midsem 4	Gleditsch 7	Holek 4	---	Bull
2 G. L.	Drougge 1	Arnesen 6	Voss 4	Holck 1	Trøan 5	Berger 7	Eckhoff
1 G. a.	Kaurin 1	Drougge 5	Voss 4	Eckhoff 4	Erichsen 4	---	Trøan
1 G. b.	Kaurin 1	Erichsen 5	Trøan 4	Nielsen 4	Voss 4	---	Eckhoff
1 G. c.	Kaurin 1	Erichsen 5	Winsnes 4	Trøan 4	Eckhoff 4	---	Berger
4 M. a.	Gunder- sen 1	Erichsen 4	Berger 5	Overwien 4	---	---	Trøan
4 M. b.	Segelcke 1	Drougge 4	Bødtker 5	Overwien 4	---	---	Drougg
3 M. a.	Segelcke 2	Horn 4	Bødtker 5	Arnesen 5	---	---	Drougg
3 M. b.	Drougge 2	Christi- ansen 4	Midsem 5	Erichsen 5	---	---	Drougg
2 M. a.	Gunder- sen 2	Bødtker 4	Bødtker 5	Arnesen 5	---	---	Christi- sen
2 M. b.	Segelcke 2	Horn 4	Winsnes 5	Erichsen 5	---	---	Drougg
1 M. a.	Christi- ansen 2	Christi- ansen 5	Bødtker 6	---	---	---	Buch
1 M. b.	Christi- ansen 2	Horn 5	Mørck 6	---	---	---	Bødtke
5 F. a.	fru Hjelm 2	Christi- ansen 6	Dons 4	---	---	---	Erichse
5 F. b.	fru Hjelm 2	Natvig 6	Mørck 4	---	---	---	Buch
4 F. a.	fru Hjelm 3	Christi- ansen 8	---	---	---	---	Grüne
4 F. b.	fru Hjelm 3	Natvig 8	---	---	---	---	Grüne

Klasse av forskolen i skoleåret 1911—1912.

Geografi	Naturfag	Matematikk Regning	Tegning	Skrivning	Sløid	Gymnastik	Sang
Holmsen 2	Holmsen 5	Johanne- sen 6	Bugge 1	—	—	Fabritius 3	Buch 1
Holmsen 2	Eng- strøm 1	Hoel 3	—	—	—		
Holmsen 1	Holmsen 5	Olden 6	Bugge 2	—	—	Fabritius 3	Buch 1
Svend- sen 1	Hoel 4 Engstrøm 1	Johanne- sen 6	Bugge 2	—	—		
Ruud 1	Engstrøm 1	Sandene 3	—	—	—	Fabritius 4	—
Ruud 1	Engstrøm 1	Libach 3	—	—	—		
	Sandene 4	Johanne- sen 5	—	—	—	Fabritius 4	—
	Holmsen 4	Sandene 5	—	—	—		
	Bye 4	Sandene 5	—	—	—	Rølstad 4	—
Ørnsden 2	Sandene 3	Engstrøm 5	Bugge 2	—	Løvdal 2		
Bye 2	Bye 3	Libach 5	Bugge 2	—	Staver 2	Rølstad 3	Buch 1
Ørnsden 2	Bye 2	Sandene 5	Bugge 2	—	Løvdal 2		
Horn 2	Horn 2	Engstrøm 5	Bugge 2	—	Staver 2	Rølstad 3	Buch 1
Ørnsden 2	Engstrøm 2	Sandene 5	Spjeldnæs 2	Thorsen 1	Solberg 2		
Ørnsden 2	Engstrøm 2	Engstrøm 5	Spjeldnæs 2	Thorsen 1	Tjønn 2	Rølstad 3	Buch 1
Horn 2	Horn 3	Engstrøm 6	Spjeldnæs 2	Thorsen 1	Tjønn 2		
Horn 2	Bye 3	Svendsen 6	Spjeldnæs 2	Thorsen 1	Tjønn 2	Rølstad 3	Buch 1
Horn 2	Horn 1	Natvig 4	Spjeldnæs 1	Natvig 2	Tjønn 2		
Bye 2	Bye 1	Bye 4	Spjeldnæs 1	Spjeldnæs 2	Tjønn 2	Rølstad 3	Buch 1
Horn 2	Horn 1	Natvig 5	Spjeldnæs 1	Spjeldnæs 3	—		
Bye 2	Bye 1	Engstrøm 5	Spjeldnæs 1	Spjeldnæs 3	—	Rølstad 3	Buch 1

Smaaskolen (forskolens 3 nederste klasser).

3 F. a.	Frøken <i>Holstad</i> *)	alle fag.
3 F. b.	„ <i>Bjørklund</i>	—
2 F. a.	„ <i>Dons</i>	—
2 F. b.	„ <i>Sverdrup</i>	—
1 F. a.	„ <i>Grüner</i>	—
1 F. b.	Fru <i>Blehr</i>	—

*) Som vikar for frk. Edle Kloumann.

IV. Undervisningen. Lærebøker.

Undervisningen har i 1ste, 2den og 3dje middelklasse foregaat efter den reviderte skoleplan (se aarsberetningen for 1909—1910), i 4de middelklasse efter den gamle.

Nedenfor meddeles en oversigt over de i skoleaaret i forskolens og middelskolens klasser gjennomgaaede pensa og de lærebøker som har vært brukt.

Forskolen.

1 F.

Religion (3 t. ukentlig). Væsentlig efter Bretteville Jensen og Svensen. En liten bibelhistorie, fortalt av det gamle testamente: Adam og Eva, Kain og Abel, Noa, Abrahams historie, Isak, Jakob, Josef, — til Mose fødsel, og av det nye det viktigste av Jesu liv.

En del salmevers og andre religiøse smaasange lært (paa skolen) og sunget.

Norsk (10 t.), Lydene indøvet efter lyd- og skrivelæsemetoden. Jespersens ABC tat i bruk omtrent 1ste november og læst ut. — Samtaler om det læste. — Eventyr fortalt og gjenfortalt. — Smaasange lært og sunget. — Skriftlige øvelser paa skolen; avskrift (efter opskrift paa vægtavlen, senere efter læseboken) — først paa tavle, siden med pen og blæk i skrivebok; diktat; utarbeidelse av lette sætninger.

Regning (6 t.). Ole Johannesen og Sigrid Aars' Regne-ABC, til „Addition av tiere og tiere og enere“ (nr. 28). Benyttet de tilhørende tal-tabeller og regnepinder, samt kule-ramme.

Tegning (1 t.). Lette figurer paa tavle.

Skrivning (4 t.). Efter forberedende øvelser paa tavle, med skrivning av de lærte bokstaver og av tal, ved midten av november begyndt at skrivé med pen og blæk efter forskrift paa vægtavlen; Thorsen og Wangs „Øvelsesbok“ nr. 1; bare „småa bokstaver“ og lette ord.

2 F.

Religion (3 t.). Fortælling (og gjenfortælling) som i 1 F. efter Bretteville-Jensen og Svensen, En liten bibelhistorie, av det gamle testamente fra Moses til Rikets deling, og av det nye testamente til og med pinse-evangeliet, men med forbigaaelse av: Jesu fristelse, Jesu samtale med Nikodemus, Jesu samtale med den samaritanske kvinde, Bjergprækenen, enkelte av Lignelserne. Salmevers.

Norsk (9 t.). Bretteville Jensen, Læsebok for barneskolen, 1ste del. Enkelte sange lært og sunget, og nogen eventyr fortalt og gjenfortalt. Skriftlige arbeider 3 ganger om uken (diktat, avskrift, lette stile efter samtale og „samarbeide“ paa skolen). I andet halvaar tillike avskrift hjemme to ganger om uken.

Historie (1 t. om uken i andet halvaar). En del lette fortællinger av Norges ældste historie, nogen faa av gude- og heltesagnene og litt om vikingetogene (gjengit efter lærerens fortælling; bok brukes ikke).

Geografi (3 t. ukentlig i første halvaar, 2 t. i andet). De geografiske grundbegreper (himmelegne, land, hav o.s.v.) forklart paa skolen og under ture til et utsigtspunkt; jordens form og bevægelser, nat og dag, årstidene; verdensdelene og verdenshavene. Derefter orienteres (med klasseværelset og skolen som utgangspunkt) i *Kristianias* beliggenhet og dets nærmeste omegn (der tegnes rids paa vægtavlen); *Kristianiafjorden*; etterhaanden kommer man rundt i hele *Norge*, og lærer at kjende de viktigste av dets fjorder, fjeld, elver, innsjøer, byer; landets beskaffenhet og næringsveier. Derefter paa samme maate, men mindre utførlig, *Sverige*. Tilsidst en kort oversigt over Europas øvrige lande, deres grænser, de største bugter, elver, fjeldsystemer, hovedstæder. Man be-

nytter globus, vægkart og Haffners skoleatlas (mindre udgave); ingen lærebok.

Regning (5 t.). Fortsat behandlingen av tallene 1—100, regne-ABCen til nr. 59. Derefter Johannesen, Praktisk regnebok, 1ste hefte til § 9.

Regnestykkerne utført i bøker med pen og blæk. Smaa hjemmeopgaver, i regelen to ganger om uken.

Tegning (1 t.) i Floods rutebøker, efter fortegning paa vægtavlen.

Skrivning (3 t.). Fortsatte øvelser i Thorsen og Wangs „Øvelsesbok“ nr. 1 og „Forskriftbok“ 1ste hefte; smaa og store bokstaver.

3 F.

Religion (3 t.). Av Bretteville Jensen og Svensen, En liten bibelhistorie læst det gamle testamente. Av katekismen lært og gjennomgaat i samtale de tre første parter (ikke Luthers forklaringer). — Salmevers.

Norsk (8 t.). Bretteville Jensen, Læsebok for barneskolen, 2den del. En del utvalgte stykker repetert. Gjenfortelling og sang som i 2 F. Skriftlige arbeider: Diktat og imellem utenadskrift av diktaten fra forrige time. Av og til et „samarbeide“ (se under 2 F.) eller en gjenfortelling. 2 ganger om uken avskrift hjemme.

Historie (3 t.). Fortelling (og gjenfortelling) av Norges historie fra Halvdan Svarte til 1319, — omtrent i samme utførlighet som i S. Petersens Fortællinger av fædrelandets historie, dog med forbigaaelse av adskillige stykker. Elevene har benyttet S. Petersens Momenter til Norges historie.

Geografi (2 t.). Noget fuldstændigere om Europas lande fra Danmark av. Haffners skoleatlas. — Karttegning i rutebøker — I slutningen av skoleaaret utvides det som er lært i 2 F. om klimatiske forhold, om jordens form og bevægelser, om himmellegemerne, formørkelser, aars- og dagstider.

Regning (4 t.). Johannesen, Praktisk regnebok, 1ste hefte til § 15. Hjemmeopgaver som i 2 F.

Tegning (1 t.). Timen i regelen anvendt til karttegning; se under geografi.

Skrivning (3 t.). Thorsen og Wangs „Øvelsesbok“ nr. 1 ut og „Forskriftsbok“ 1ste hefte ut, derefter 2det hefte.

4 F.

Religion (3 t.). Bretteville Jensen og Svensen, En liten bibelhistorie, Det nye testamente tilende. De tre første parter av katekismen (Bangs utgave), — de to første parter med Luthers forklaringer, den tredje part uten. Salmevers.

Norsk (8 t.; to av disse er anvendt til læsning alene, 2 til læsning og grammatik, 1 til læsning og retskrivningsregler, 1 til læsning og vers utenad, 2 til skriftlige arbeider og deres gjennomgaaelse). Bretteville Jensen, Læsebok for barneskolen, 3dje del. En del digte læres. — Hofgaard, Norsk skolegrammatik § 1 med anm. 1, § 2—6, § 7 med anm. 1, § 11—19, § 22, 27, 28, § 29 med anm. Tilsvarende øvelser i analyse. — Et utdrag av Aars og Hofgaard, Norske retskrivningsregler §§ 1 til 30 diktert og indøvet. Hver uke en diktat (eller gjenfortælling) paa skolen og en gjenfortælling (av og til en avskrift) hjemme.

Historie (2 t.). Oscar Kristiansen, Lærebok i verdenshistorie for folkeskolen og smaaskolen fra begyndelsen og til „Den nyere tid“, med enkelte forbigaaelser.

Geografi (2 t.). Efter Reusch, Kortfattet geografi, gjennomgaat de fremmede verdensdele og derefter de tre nordiske riker. Av og til karttegning i rutebøker.

Naturhistorie (1 t.). Fortalt om: Apen, tigreren, gaupen, hunden, bjørnen, hesten, koen, røskatten, elefanten, næshornet, hvalerne, maaken, strudsen, duen, papegøien, spurven, hugormen, snoken; laks, torsk, sild; blaaveis, hvitveis, maria nøklebaand, rose. Tilbakeblik.

Regning (4 t.). Repetition av det før lærte. Johannesen, Praktisk regnebok, 1ste hefte fra § 15 og ut.

Tegning (1 t.). Harald Petersen, Tegnekursus for folkeskolen, 1ste og 2det hefte.

Skrivning (3 t.). Thorsen og Wang „Øvelsesbøk“ nr. 1 og „Forskriftsbok“ 2det og 3dje hefte.

Gymnastik (3 t.). Bentzens tabeller I—III. (I alle klasser av forskolen og middelskolen av og til friluftsløk).

Sang (1 t.). Skalaer og treklanger som øvelser for stemmen. Træffe-øvelser. Guttene synger dels alle paa én gang, dels enkeltvis. Salmer og sanger, efter Kobberstad og Kopang, „Skolesangboken“, sunget enstemmig.

5 F.

Religion (2 t.). Katekismens 4de og 5te part (uten Luthers forklaringer); derefter gjennomgaat 1ste part efter Klavenes's forklaring. Bibelhistorien repetert i sin helhet. Lært endel nye salmevers og repetert de før lærte. Læsning i det nye testamente.

Norsk (6 t.; 2 er anvendt til de skriftlige arbeider, 2 til læsning og grammatik, 1 til læsning og vers utenad, 1 til læsning og rettskrivnings-regler). Bretteville Jensen, Læsebok for barneskolen, 4de del. En del digt lært. — Av Hofgaard, Norsk skolegrammatik de samme paragrafer som i 4 F., med de viktigste av anmerkningene, og de oversprungne paragraffer, samt (av hensyn til tysken) §§ 63, 64, 66, 68, 95. Analyse (med benyttelse av Hofgaard, Tegn ved skriftlig analyse). — I „Rettskrivningsregler“ repetert 4de klasses pensum; desuten §§ 34, 35, 38—40, og de viktigste regler for tegnsætningen. Hver uke en diktat (eller gjenfortælling) paa skolen, og som hjemmearbeide en skriftlig gjenfortælling eller let stil (efter gjennomgaaelse forut i „samarbeide“ med elevene).

Tysk (4 t.). A. Midsem og P. Voss, „Lærebok i tysk for begyndere“ til nr. 50 (Die Familie). Stadig skriftlige øvelser paa skolen, og mindst 1 gang om uken hjemme.

Historie (2 t.). Kristiansen, Lærebok i verdenshistorie for folkeskolen, fra „Den nyere tid“ til „Norge efter 1814“.

Geografi (2 t.). Reuschs's geografi, resten av Europa; derpaa avsnit III (Himmellegemer o. s. v.) i utdrag. Karttegning som i 4 F.

Naturhistorie (1 t.). Fortalt litt om planters bygning, vekst og utbredelse. Gjennemgaat Poteten og Græsfamilien. Korndyrkning. Presset blade av vore almindelige løvtrær og enkelte høstblomster. Derefter av Einar Aas, Lærebok i dyre-rikets naturhistorie for middelskolen læst til Gnaverne.

Regning (4 t.). Johannesen, Praktisk regnebok, 2det hefte til § 15.

Tegning (1 t.). Harald Petersen, Tegnekursus for folkeskolen, 3dje og 4de hefte.

Skrivning (2 t.). Thorsen og Wangs „Øvelsesbok“ nr. 2 og „Forskriftsbok“ 3dje hefte. — Nøiagtig repetition av skrivebokens linje- og bokstavmaalsystem.

Sløid (2 t.). De tre første trin av Modelrække for folkeskoler, middelskoler og ungdomsskoler efter Kjenneruds „Sløid-tegninger“. (De fleste av de i modelrækken merkede *hovedarbeider* gjennemgaat som fælles-arbeider; ved siden herav har de raskeste elever utført en del av de i modelrækken opførte mellomarbeider; saaledes ogsaa i middelskolen).

Gymnastik (3 t.). Bentzens tabeller III—IV (se ogsaa under 4 F.)

Sang (1 t.). Fortsættelse fra 4de klasse.

Middelskolen.

1 M.

Religion (2 t.). Bretteville Jensen og Svensen, Bibelhistorie for middelskolen, det gamle testamente. — Klavens's Forklaring, 2den part. — Av og til læsning i bibelen. — Et litet utvalg av salmer og vers.

Norsk (5 t.; 2 t. læsning og grammatik, 1 t. retskrivnings-regler, 1 t. digte eller gjennemgaaelse av skriftlige arbeider, 1 t. skriftlig (paa skolen)). Erichsen og Bretteville Jensen, Norsk læsebok for middelskolen, 1ste del. — En del digt læres utenad. — Hofgaard, Norsk skolegrammatik efter den foran i boken trykte læseplan.

Analyse (med benyttelse av Hofgaards Tegn ved skriftlig

analyse). — Aars og Hofgaard, Norske retskrivningsregler, utvalgte paragraffer. — De skriftlige arbeider har været dik-tater, gjenfortællinger og enkelte stiler.

Tysk (6 t.) Av A. Midsem og P. Voss, Lærebok i tysk for begyndere. repetert 5te forklasses pensum; derefter læst boken ut. Av P. Voss, Deutsches Lesebuch I, læst til stykke 18, Die drei faulen Burschen. Efter Voss's Deutsche Gram-matik für die Mittelschule, læst hovedreglene for substan-tivenes bøining (§ 4—§ 22) med de viktigste av tilhørende ramser. Skriftlig 1 gang ukentlig hjemme og mindst 1 gang ukentlig paa skolen. Som skriftlige øvelser er brukt: avskrift av grammatiske regler paa tysk (efter opskrift paa vægtavlen), gjengivelse av utenadlærte regler, dannelse av sætninger til indøvelse av bøiningen (opgit til forberedelse hjemme), be-svarelse av spørsmål, hentet fra læsestykkerne (efter gjen-nemgaaelse paa forhaand), gjengivelse av utenadlærte vers.

Historie (3 t.). Ræder, Historisk lærebok for middel-skolen til s. 80 („Nordens historie til 1319“).

Geografi (2 t.). Haffner, Geografi for middelskolen, fra Norge til Tyskland. Av og til karttegning paa skolen.

Naturhistorie (3 t.). Sørensen, Botanik for middelskolen til Soleiefamilien (s. 44). Einar Aas, Zoologi for middelskolen, fra Ekornet til Leddyr. Indsamling av planter til herbarium.

Regning (5 t.). Johannesen, Praktisk regnebok, 2det hefte fra § 15 og ut, og 3dje hefte § 1 (enkelt reguladetri). Regnskapsførsel. Forberedende geometriske øvelser (1 t.) efter Eliassens hefter.

Tegning (2 t.). Plane omrids av bruksgjenstande. Farve-lægning. Forberedende øvelser for perspektivtegning.

Skrivning (2 t.). Thorsen og Wangs „Øvelsesbok“ nr. 2 og „Forskriftsbok“ 4de hefte.

Sløid (2 t.). Fortsættelse fra 5 F.; modelrækkens 4de trin, og av 5te trin til nr. 49.

Gymnastik (3 t.). Bentzens tabeller VI—VIII.

Sang (1 t.). Fortsættelse av øvelserne fra 5 F.; navnlig indøves 1ste stemme til trestemmige sanger („De tusen hjem-sange“ ved Olaf Paulus).

2 M.

Religion (2 t.). Bretteville Jensen og Svensen, Bibelhistorie for middelskolen, Det nye testamente til Pinsefesten. — Klaveness's forklaring, 3dje, 4de og 5te part. — Bibellæsning og salmer som i 1 M.

Norsk (4 t.). Erichsen og Bretteville Jensen, Norsk læsebok for middelskolen, 2den del. — En del digte lært utenad. — Hofgaard, Norsk skolegrammatik (etter den i boken trykte læseplan). Analyse (med benyttelse av Hofgaards Tegn ved skriftlig analyse.) — Aars og Hofgaard, Norske retskrivnings-regler utvalgte paragraffer. Hver anden uke en hjemmestil, i regelen hver uke en diktat eller gjenfortælling paa skolen. Landsmaal efter Eitrems Landsmaalslæsning for middelskolen, til side 34.

Tysk (5 t.). Voss, Deutsches Lesebuch für die Mittelschule I, læst fra begynnelsen og ut boken; de fleste stykker gjenfortalt. Efter Voss, Deutsche Grammatik für die Mittelschule gjennemgaat det viktigste av formlæren indtil de uselvstændige verber, med forbigaaelse av de allerfleste anmerkninger. — Taleøvelser. Skriftlige øvelser i førsteh alvaar som i 1 M.; fra andet halvaar gjenfortælling av læst stof en gang om uken (med anvendelse av analysetegn). I første halvaar analysert flittig de tyske tekster, og indøvet fremgangsmaaten ved gjenfortælling.

Engelsk (5 t.). Brekke, Lærebok i engelsk for begyndere, til Rich Peter the Pedlar (s. 65), med tilhørende paragraffer av grammatikken bak i boken. En eller som oftest flere ganger om uken skriftlige øvelser (diktat, retroversion efter de norske stykker bak i boken, gjengivelse av indholdet av læste stykker).

Historie (2 t.). Ræder, Historisk lærebok for middelskolen fra „Nordens historie til 1319“ (s. 83) til „Enevældets tid“ (s. 169).

Geografi (2 t.). Haffner, Geografi for middelskolen, fra Tyskland til Afrika. Karttegning.

Naturhistorie (2 t.). Sørensen, Botanik for middelskolen,

fra Soleiefamilien (s. 44) til Planternes indre bygning og liv (s. 88). Indsamling av planter. — Sørensen, Zoologi for middelskolen, fra Fiskene og ut boken.

Matematik og regning (5 t.; av disse anvendes i første halvår 2, i andet 1 til praktisk regning). Johannesen, Praktisk regnebok, 3dje hefte §§ 3, 4 og 5 (procentregning og renteregning). — Johannesen, Lærebok i aritmetik og algebra til Polynomers division (nr. 64). — Bonnevie, Kortfattet lærebok i plangeometri, ved Eliassen, til Geometriske steder (nr. 75).

Tegning (2 t.). Perspektivtegning efter modeller (i bebyggelsen enkeltvis, senere sammenstillet i lette grupper) og lette bruksgjenstande. Skygning.

Skrivning (1 t.). Som i 1 M. — Nøiagtig repetisjon av skrivebokens linjesystem.

Sløid (2 t.). Fortsettelse fra 1 M., resten av modelrækkens 5te trin.

Gymnastik (3 t.). Bentzens tabeller VIII—XI.

Sang (1 t.). Fortsatte øvelser, navnlig av 2den stemme.

3. M.

Religion (2 t.). Repetisjon av det hele pensum (ogsaa av de salmevers — minst 20 — som lægges op til eksamen).

Norsk (4 t.). Erichsen og Bretteville Jensen, Norsk læsebok for middelskolen, 3dje del. Det allerviktigste om digtarter og versfötter. — Literaturhistoriske opplysninger i tilslutning til den historiske lærebok. — Hofgaard, Norsk skolegrammatik (efter den i boken trykte læseplan). Analyse (se 1 og 2 M.). — Aars og Hofgaard, Norske rettskrivnings-regler benyttet ved henvisninger i de skriftlige arbeider, og enkelte avsnit gjennomgaat paany, naar der var trang til det. — Hver anden uke en hjemmestil; en eller to ganger om maaned en diktat eller gjenfortælling paa skolen.

Tysk (5 t.). Av Voss, Deutsches Lesebuch für die Mittelschule II ca. 35 sider statarisk, ca. 25 sider kursorisk. Av grammatikken læst ut og repetert formlæren (anmerkningene med); i andet halvår tillike nogen syntaktiske ramser (f. eks.

de verber som styrer dativ, de verber og adjektiver som styrer genitiv). — Taleøvelser. — Skriftlige øvelser: *gjenfortælling* (1 time om uken, dels av læst, dels av ulæst stof) i den ene klasse, *stil* i den anden.

Engelsk (5 t.). Brekke, Læsebok i engelsk for begyndere, fra Rich Peter the Pedlar og boken ut. Derefter samme forfatters Ny engelsk læsebok for middelskolen, statarisk omtrent 30 sider, kursorisk omtrent 35 sider.

Knap, Engelsk skolegrammatik § 72—134 (med forbigaaelse av de paragraffer som er nævnt i fortalen til Knaps Engelsk grammatik for middelskolen). Skriftlige øvelser, i begyndelsen flere ganger om uken (mest diktat), senere en eller to ganger om uken gjengivelse av lette smaafortællinger, først efter forberedelse hjemme og oplæsning paa skolen, derefter uten forberedelse, men tidligere gjennomgaat stof, senere ukjendte stykker som er læst op to ganger (efter Eitrens gjenfortællinger I og II).

Historie (3 t.). Ræder, Historisk lærebok for middelskolen fra Enevældets tid (s. 169) og boken ut.

Geografi (2 t.). Haffner, Geografi for middelskolen, de øvrige fremmede verdensdele. Repetert Norge og de fremmede verdensdele. Karttegning.

Naturkundskap (2 t.). Sørensen, Botanik for middelskolen læst ut og repetert. Herbariet fuldført. Sørensen, Zoologi for middelskolen repetert i sin helhet. Aas og Moe, Menneskelegemets bygning og sundhetslære læst (med undtagelse av avsnittene: kyluskar, forbrænding, nyrene og øiet) og repetert.

Matematik (4 t.) og **regning** (1 t.). Johannesen, Praktisk regnebok 3dje hefte § 6 (dog ikke om obligationer), § 7, 8 og 10 (rente, rentes rente, blandingsregning). — Johannesen, Lærebok i aritmetik og algebra til „Ligninger med 2 ukjendte“. — Bonnevie, Kortfattet lærebok i geometri, ved Eliassen, til Tredje bok.

Tegning (2 t.). Fortsættelse med perspektivtegning efter modeller og bruksgjenstande. Skygning og litt farvelægning ved hjælp av farveblyant.

Skrivning (hver uke et hjemmearbeide som bedømmes paa skolen).

Sløid (2 t.). Fortsættelse fra 2 M., modelrækkens 6te trin, og av 7de trin til nr. 80. — Omtrent 4 timer anvendt til arbeidstegning.

Gymnastik (3 t.). Bentzens tabeller XI—XIV.

Sang (1 t.). Fortsatte øvelser, navnlig av 1ste og 3dje stemme.

4 M.

Religion (1 t.). Diesen, Kirkehistorie. Kort utsigt over kirkeåret og gudstjenesten. — Lidelses- og opstandelseshistorien (efter Matt. og Johs.).

Norsk (4 t.). Erichsen og Bretteville Jensen, Norsk læsebok for middelskolen, 4de del. — Norby, Omrids av vor literatur historie. — Repetition av digtarter og versfötter og av grammatikken; øvelser i analyse. — Retskrivnings-regler som i 3 M. — Stil hver anden uke; av og til diktat.

Tysk (5 t.). Av Voss, Deutsches Lesebuch für die Mittelschule II, statarisk ca. 30 sider, kursorisk likesaa. Repetition av 3dje og 4de klasses statariske pensum. — Av Voss, Deutsche Grammatik für die Mittelschule, i første halvår læst syntaksen; i andet halvår repetert det hele. — Skriftlige øvelser som i 3 M.

Engelsk (5 t.; derav 2 til grammatik og de skriftlige øvelser). — Brekke, Ny engelsk læsebok for middelskolen, statarisk omtrent 30 sider; derefter repetition av det hele eksamenspensum; kursorisk mindst 60 sider. Resten av Knaps Engelsk skolegrammatik med undtagelse av §§ 171, 268—271 og de paragraffer som er nævnt i fortalen til Knaps Engelsk grammatik for middelskolen. Skriftlig gjenfortælling en gang om uken (efter Eitrem's Gjenfortælling III og IV).

Historie (3 t.). Ræder, Historisk lærebok for middelskolen repetert.

Geografi (2 t.). Haffner, Geografi for middelskolen, side 217—225 (fysisk og matematisk geografi). Repetition av det hele pensum. — Karttegnning.

Naturkundskap (4 t.). Andresen, Lærebok i fysik for

middelskolen, læst og repetert i sin helhet; læst og repetert de ansnit av Aas og Moe, Menneskelegemets bygning og sundhetslæren som ikke blev læst i 3 M.

Matematik (4 t.) og **regning** (1 t.). Johannesen, Praktisk regnebok, 3dje hefte § 9 (delings- og selskabsregning), § 2 (sammensat reguladetri), § 6 (obligationer), § 11 (blandede opgaver); 4de hefte (legemers beregning). — Klingenberg, Simpel regnskabsførsel. Aritmetikken og geometrien læst ut og repetert. — Johannesen, Blandede opgaver i aritmetik, algebra og geometri.

Tegning (2 t.). Fortsættelse fra 3 M.

Skrivning som i 3 M.

Støid (2 t.). Resten av modelrækkens 7de trin; 8de trin. — Arbeidstegning som i 3 M.

Gymnastik (4 t.). Bentzens tabeller XIV—XVI. Hovedrepetition. I mai og juni skyte-øvelser.

(Sang falder bort i denne klasse paa grund av stemmeskiftningen).

Gymnasiet.

I gymnasiet har der i 1ste klasse været undervist efter den av Departementet for kirke- og undervisningsvæsen vedtagne undervisningsplan (av 23de febr. 1911,) — i 2den og 3dje klasse efter den tidligere plan, med enkelte foreløbige forandringer forårsaket ved indførelsen av skriftlig landsmaal.

Den nye undervisningsplan for gymnasiet skiller sig fra den tidligere i følgende punkter:

Religion. Det ukentlige timetal for de 3 gymnasieklasser skal efter den nye plan være: 1—1—1, mot før: 1—1—2.

Forresten er planen uforandret: i 1ste og 2den klasse bibellæsning og kirkehistorie, i 3dje klasse tros- og sedelæren.

Norsk. Det ukentlige timetal er øket fra: 4—5—4 (paa den sproglig-historiske linje 6—5 i de to øverste klasser) til 5—6—6 (paa den sproglig-historiske linje 7 t. i øverste klasse). Økningen av timetallet er kommet *landsmaalet* tilgode, idet der nu baade skal læses mere av det end før og desuten

gives undervisning i dets skriftlige bruk. — Der skal saaledes i alle klasser anvendes 1 time ukentlig til læsning av landsmaal, poesi og prosa, dels statarisk, dels kursorisk. Artiumspensumet er 70 sider, som gjennomgaaes i 2den og 3dje klasse. 1 time om uken brukes til grammatik og skriftlige øvelser (diktater, gjengivelser, omsætning fra riksmaal eller oldnorsk, lettere stiler).

Oldnorsk skal læses i 20 timer i 2det halvaar av 2den klasse samt i omtrent 20 timer i 3dje klasse. Der lægges op til artium 35—40 s. av Nygaards utvalg (før 30 s.). Paa den sproglig-historise linje, som i øverste klasse har 1 time mere om uken til dette fag, er pensumet 70 s.

Der gives som før en kort oversigt over landets nuværende sprogforhold, og (i 3dje klasse) over vort sprogs historiske utvikling.

Til læsning av litteratur paa *riksmaal* i 1ste klasse 2 timer ukentlig, i 2den og 3dje klasse 2—3 timer. Litteraturstoffet er opstillet i følgende 4 hovedgrupper. 1) Fælleslitteraturen, 2) Wergeland og Welhaven, 3) Den national-romantiske periode (Asbjørnsen, Moe, Welhaven, Ibsen, Bjørnson), 4) Den nyere virkelighetsskildring (Camilla Collett, Ibsen, Bjørnson, Lie, Kristian Elster, Kielland). Av disse 4 grupper skal to være repræsentert mere omfattende i det eksamenspensum som lægges op, — enten ved et hovedverk inden hver gruppe, eller ved et hertil svarende utvalg av en enkelt forfatter eller av flere forfattere fra samme periode. — Desuten lægges der op et mindre utvalg (omkr. 50 s.) av digt og prosastykker, som vælges inden en av de andre eller begge de andre perioder.

Ved siden av det statariske pensum bør der i alle klasser læses mere kursorisk et utvalg av litteratur som passer for gymnasiets alderstrin, deriblandt prøver paa ræsonnerende eller skildrende prosa, avhandlinger eller essays av populær-filosofisk, historisk, naturvidenskabelig eller socialøkonomisk art, taler o. lign. — Endvidere kan paa alle linjer læses noget dansk eller svensk litteratur og prøver av latinske og græske forfattere i oversættelse.

Litteraturhistorie læses i samme omfang som før.

Av *stiler* paa riksmaal skrives i 1ste og 2den klasse 14, derav 3 à 4 ekstempore, i 3dje klasse 12, derav 3 ekstempore. Til forberedelse og gjennemgaaelse av disse stiler anvendes gjennomsnittlig 1 time ukentlig i alle klasser.

Angaaende besvarelsen av de skriftlige artiumsopgaver i norsk inneholder den nye undervisningsplan følgende bestemmelse: „Disse (artiumsopgavene) kan besvares saavel paa landsmaal som paa almindelig bokmaal. De eksaminander som besvarer begge opgaver i samme sprogform, skal underkaste sig en tillægsprøve, bestaaende i en let stil av fortællende eller skildrende indhold, i den anden sprogform. Ved de fem første eksamener efter denne ordning kan overstyret tillate en skriftlig gjengivelse av et oplæst stykke anvendt som tillægsprøve.“ Den tidligere undervisningsplan indeholdt derom følgende: „De skriftlige opgaver kan avfattes saavel paa landsmaal som paa det almindelige bokmaal; dog skal enhver elev gives fornøden øvelse i skriftlig bruk av det almindelige bokmaal.“

Tysk skal i de 3 klasser læses i 4—3—3 timer ukentlig (før 3—3—3). Av det *statariske pensum*, 150 sider som før, skal 70 sider være poesi (dramatisk, lyrisk, episk digtning), 50 prosa av historisk indhold og 30 prosa av andet, navnlig skjønlitterært indhold. Til det statariske pensum knyttes regelmæssig muntlige øvelser paa tysk (som før). Men ved stykker av saadant indhold at gjennemgaaelse paa tysk synes litet lønnende, kan disse øvelser bortfalde; saadanne stykker maa dog tilsammen ikke utgjøre mere end 35 sider. Eksamineres der i et slikt stykke til artium, maa kandidatens færdighet i muntlig bruk av tysk prøves i et andet stykke av det statariske pensum; dette behøver da ikke at oversættes.

Kursorisk læsning, ekstemporal-læsning og grammatik som før.

De *skriftlige øvelser* er som før fremdeles regelmæssig gjengivelse, og ved artium skal der gjengives et stykke av historisk fortællende indhold paa 1 à 1½ oktavsider. Dog har de skoler som maatte ønske det, adgang til som artiumsprøve at vælge stil istedenfor gjengivelse. Ved skoler som

anvender gjengivelse, bør der av og til, især i kl. 1, skrives stil, og omvendt av og til gjengivelse, hvis der vælges stil til artiumsprøve.

Engelsk. Undervisningen er i 1ste klasse fælles for begge linjer, med 4 ukentlige timer, men deler sig senere, ider der paa engelsklinjen læses 7—7 timer i de to øverste klasser. mens der paa reallinjen og latinlinjen læses 2—1 time.

I 1ste klasse er maalet væsentlig det samme som før. Dog skal der lægges særlig vekt paa at utvide elevenes kjendskap til det romanske element av ordforraadet. Utvalgte avsnit av grammatikken kræves gjennemgaat efter en lærebok. Maalet for undervisningen i engelsk i denne klasse er at elevene kan læse op, oversætte og forklare et litet utvalg av engelsk litteratur, samt i en samtale paa engelsk kunne besvare spørmaal angaaende indholdet av det oplæste stykke. Endvidere skal de kunne skrive en gjenfortælling som i form og indhold er noget sværere end opgaven ved middelskoleeksamen. Som følge av den nedenfor omtalte nyordning i 2den og 3dje klasse paa reallinjen, blir aarseksamen i 1ste kl. at betragte som avgangseksamen ikke bare som før med hensyn til skriftlig prøve, men ogsaa med hensyn til mundtlig prøve forsaavidt angaar statarisk pensum med dertil knyttede øvelser i mundtlig bruk av sproget. Der kræves derfor bestaa mundtlig og skriftlig avgangseksamen i 1ste klasse før elevene kan fremstille sig til artium; dog opføres ikke karaktererne paa artiumsvidnesbyrdet.

Paa reallinjen (og latinlinjen) er timetallet nedsat fra 2—2 til 2—1 timer. Som følge herav er statarisk læsning, grammatiklæsning, samt øvelser i mundtlig uttryk bortfaldt (det sidste „ialfald i det sidste aar“), og undervisningen er indskrænket til litteraturlæsning. Der kræves læst omkring et par hundrede sider — dels som hjemmelæsning, dels ekstem-pore — efter lærerens frie valg. Ved artium prøves kun i oplæsning og oversættelse av en ukjent tekst, som gir anledning til at bedømme kandidatens kjendskap til den litterære, særlig den romanske side av sproget.

Paa engelsklinjen er det statariske pensums størrelse

(250 s.) bibeholdt, men der er blit mindre rum for valgfrihet, idet den obligatoriske del av dette pensum er sat til 190—200 s. mot før 170. Av kursorisk læsning kræves nu mindst 300 s. mot før mindst 250 s. Omrids av de engelske institutioner skal nu læses paa engelsk, ikke som før paa norsk. Der er optat en ny bestemmelse om at utvalgte avsnit av grammatikken skal læses (efter en lærebok hvortil der stadig gjøres henvisninger). Hvad de skriftlige arbeider angaar, skal der sammen med en opgave av den hittil brukelige art ved artium ogsaa *kunne* kræves en skriftlig oversættelse av et forelagt ulæst stykke som med hensyn til indhold slutter sig nær til hovedopgaven; i dette tilfælde vil hovedopgaven bli mere begrenset. Helt ny er bestemmelsen om at der ved de skoler som ønsker det, vil bli adgang til ved artium at skrive helt frie, av det statariske pensum uavhengige, utarbeidelser over et opgit emne av fortællende, skildrende eller let ræsonnerende art.

Fransk. Undervisningen er i 1ste klasse fælles for alle linjer med 4 ukentlige timer, men deler sig derefter i et kortere kursus for reallinjen og noget fyldigere kurser paa den sproglig-historiske linje.

Planen for begynderkurset falder i det væsentlige sammen med den gamle læseplan. Dog fremhæves at der lægges vekt paa en god uttale likesom skriftlige øvelser av enkleste art anbefales for at fæste de grundlæggende former og deres bruk. Utenadlæring bør hele elementærkurset igjennem være en del av elevenes hjemmearbeide, og de bør kunne gjengi franske sætninger sammenhengende og med rigtig betoning.

Paa *reallinjen* læses der nu som før 2 timer ukentlig i hver av de øverste klasser. Mens elevene av denne linje ved artium før blev prøvet i 2den og 3dje klasses pensum, skal efter den nye plan eleven prøves i oplæsning og oversættelse saavel i et stykke av et oplagt pensum som i et ganske let, ulæst stykke, og om han har sikker kundskap i det viktigste av grammatikken.

Paa *den sproglig-historiske linje* er timetallet øket med 1 time for hver av avdelingene; paa latinlinjen skal der nu læses

fransk ogsaa i øverste klasse. Pensumet er ogsaa noget øket fra 130 s. til 140 s. for engelsklinjen, fra 80 s. til 100 s. for latinlinjen, Ogsaa paa disse linjer skal endel stof læses kursorisk, i sidste skoleaar tildels ekstempore. Det overlates til lærerens valg om han vil øve elevene i at bruke sproget mundtlig eller om han vil lægge an paa at gi elevene sikkerhet i grammatik ved analyse og andre — mundtlige og skriftlige — øvelser. I første tilfælde maa de herhen hørende øvelser begynde allerede ved begyndelsen av 2den klasse. — Ved artium skal eleven prøves i at læse og oversætte et stykke av utvalget, og derpaa enten prøves i grammatik (ved at oversætte opgivne sætninger fra norsk til fransk), eller om han i en samtale paa fransk kan besvare spørsmåal angaaende stykkets indhold. Endvidere har eksaminanden at læse op og oversætte et ulæst stykke „som ikke frembyder vanskeligheter“.

Latin. Det ukentlige timetal er nu som før „—7—11. Den nye plan opstiller ogsaa samme maal og prøve som den ældre.

Historie. Uforandret baade hvad timetal, maal og prøve angaar, — paa alle tre linjer.

Geografi. Timetallet var før: 1—1—2 og faget omfattet *fysisk geografi, matematisk geografi* og *Norges og de øvrige landes økonomiske forhold*, der blev læst paa alle tre linjer. Efter den nye læseplan skal der ikke læses geografi i første klasse, og i 2den klasse (med 2 t. ukentlig) kun en „Fremstilling av Norges naturforhold, med korte tilknyttede bemerkninger om landets næringsveie“. Artiumsprøven heri avholdes ved utgangen av 2den klasse. *Matematisk geografi* skal kun læses i realgymnasiet (3dje klasse) med 1 time ukentlig.

Naturfag. Kemi og fysiologi med sundhetslære læses kun i 1ste klasse og artiumsprøven i disse fag avholdes ved utgangen av denne klasse. Dyrs og planters utvikling og liv skal herefter læses i 3dje klasse med 2 timer ukentlig. Fysik som kun læses i realgymnasiet er efter den nye plan tildelt 5 ukentlige timer i hver av gymnasiets 2 øver-

ste klasser (mot før 4—4 t.). Fordringene er de samme som før.

Matematik. Undervisningen er i 1ste klasse fælles for alle linjer, med 5 ukentlige timer (mot før 3 timer), og omfatter aritmetik og algebra og geometri. I aritmetik og algebra medtages ikke (som før) rækker og annuitetsregning; heller ikke læses reduktion av dobbelt-irrationale kvadratrøtter eller læren om tals delelighed; men funktionsbegrepet skal indføres og eksempler paa funktioners grafiske fremstilling og ligningers løsning ved konstruktion. Det geometriske kursus omfatter: en ordnet række øvelsessætninger og konstruktionsopgaver knyttet til læren om retlinjede planfigurer og cirkelen, forhold mellem rumstørrelser (saavel det kommensurable som det inkommensurable tilfælde), proportionalitetsætningene ved trekanten og cirkelen, manglekanters flateindhold, like-dannethetslæren, regulære manglekanters beregning (de generelle formler for ind- og omskrevne regulære manglekanter med anvendelse paa den regulære 4. 6. 3. 8. 12. 10 og 5 kant), cirkelberegning; hertil knyttes beregnings- og konstruktionsopgaver, under disse ogsaa eksempler paa konstruktion av algebraiske uttryk.

Paa den *sproglig-historiske* linje (i begge avdelinger) avsluttes undervisningen i matematik i 2den klasse. Der læses her (med 3 ukentlige timer) de muligens gjenstaaende dele av det algebraiske pensum og de trigeometriske grundbegreper. Derav medtages kun løsning av den retvinklede trekant, med anvendelse paa den likebenede trekant, regulære manglekanter og andre planfigurer der kan deles i retvinklede trekanter. Paa denne linje avholdes artiumsprøven i matematik (baade mundtlig og skriftlig) ved utgangen av 2den klasse.

Paa *reallinjen* læses de samme matematiske disipliner og i samme utstrækning som før, med 6 ukentlige timer i hver av de to øverste klasser. Der er paa denne linje anledning til „at ombytte dele av reallinjens særskilte pensum med noget kjendskap til infinitesimalregningens grundbegreper og anvendelse“.

Tegning. *Perspektivtegning*, hvori der efter den forrige undervisningsplan blev undervist 2 timer ukentlig i 1ste klasse av gymnasiet, er efter den nye plan gaat helt ut av gymnasiets fagkreds.

I *projektionstegning* undervises der kun i realgymnasiet med 1 time ukentlig i hver av de to øverste klasser, mens timetallet før var 2—1. Fordringene er de samme som før.

Gymnastik. Uforandret som før.

Ifølge lovbeslutning av 25de juli 1910 skal hvert aar 6 dage samlet eller enkeltvis, anvendes til eksersis og idræt efter nærmere bestemmelse av Kongen eller den han dertil bemyndiger. — Ifølge rundskrivelse fra kirkedepartementet av 5te august 1911 anbefales følgende øvelser:

- a) med gutter: skytning, svømning, idrætsøvelser, balleker, skogplantning, havearbeide, ski- og skøiteløpning.
- b) med piker: svømning, balleker, skogplantning, havearbeide, samaritanøvelser, matstel ute, ski- og skøiteløpning.

V. Avgangseksamener.

A. Artium.

Til artium blev av undervisningsraadet git følgende opgaver:

Norsk stil.

1. Harald Haarfagre og hans verk.
(Harald Haarfagre og verket hans).
2. Hvad har fremkaldt arbeiderbevægelsen i vor tid, og hvorledes søker arbeiderne at naa sine maal?
(Kva er det som hev skapt arbeiderrøsla i vaar tid og korleis freistar arbeidarane at naa maali sine?)

Norsk attforteljning (landsmaal).

Kong Harald Hardraade røyner venerne sine.

Kong Harald Hardraade hadde ein gong teke nokre danskar, som han heldt løynleg i fengsel. Ein dag sa kongen til deim at um dei vilde berga livet sitt, skulde dei fara umkring til nokre norske stormenner i eit ærend for honom. Det vilde dei gjerne. Kongen gav deim daa mange pengar, som dei skulde bjoda dei stormennerne han namngav. Dei skulde segja at kong Svein sende gaavorne, og venta hjelpi deira um han kom med ein her til Norig. Sendemenerne fekk ogso brev med, skrivne og innsigla i danekongen Svein sitt namn. Brevi sa det same som Harald hadde bode deim segja.

Dei fór daa umkring. Det synte seg at stormennerne var mykje ulike i lyndet. Sendemenerne kom til Einar Tambeskjelvar, bar fram ærendet og viste honom sendingarne fraa kong Svein. Einar sa: „Alle veit at Harald ikkje er

venen min, og at Svein talar tidt venskapleg til meg; men kjem han til Norig og herjar, vil eg staa imot med odd og egg og hjelpa Harald til aa verja landet.“ Sidan kom dei til *Tore paa Steig* og bar fram same ærendet. Tore sa: „Jamt hev kong Svein synt meg venskap; kann henda det ikkje minkar endaa.“ Han tok imot gaavorne og gøymde deim. Sistpaa kom sendemenerne til ein velhalden og vensæl bonde, som heitte *Hogne Langbjørnsson*. Dei synte honom brevi og pengarne. Hogne svara: „Det hadde eg funne rimelegt at kong Svein ikkje hadde brytt seg um slik ein ring bonde som eg er; men det segjer eg at soframt Svein fer med herskjold i Norig, vil ingen bondeson vera til mindre gagn for honom enn eg.“

So kom sendemenerne heimatt til kong Harald, som fagna deim vel og vilde hava greida paa alt. Han spurde kva Einar hadde sagt. Sendemannen fortalde det. Kongen sa: „Det var ventande at han vilde tala som ein mann, men med liten godvilje for meg. Men korleis gjekk det hjaa Tore?“ Sendemannen sa at han tok emot gaavorne, men tala vel um baae kongarne. Kongen svara: „Seint fær ein greida paa hans meining um eitkvart.“ Sidan fortalde dei kva Hogne Langbjørnsson hadde sagt. Daa sa kongen: „Der er eit lendermannsemne.“

No visste kongen kvar han hadde venerne sine.

Yverskrifti og dei namni som er sperra, vert opskrivne paa vegtavla. So vert stykket upplese tvo gonger.

Tysk gjengivelse.

Untergang der Hohenstaufen.

Als Kaiser Friedrich II gestorben war, führten seine Söhne den unseligen Streit mit den Päpsten fort. Diese schienen nicht ruhen zu wollen, bis das ihnen so verhaszte Herrscher-geschlecht vernichtet wäre. Bald muszten die Hohenstaufert die Kaiserkrone verloren geben und trachteten jetzt nur

darnach ihre Erbländer Neapel und Sizilien zu retten. Diese Länder verschenkte der Papst an Karl von Anjou, der in dem eroberten Lande ein so grausames Regiment führte, dasz die Italiener bald mit Sehnsucht der Hohenstaufen gedachten.

Noch lebte ein Hohenstaufe, der rechtmäßige Erbe von Sizilien. Das war Konradin, ein Enkel Friedrichs II. Er war in Deutschland erzogen worden und hatte eine stille, ruhige Kindheit verlebt an den anmutigen Ufern des Bodensees. Aber früh regte sich in ihm der hohe Geist, der allen Hohenstaufen eigen war, und als die Italiener ihn dringend aufforderten sein väterliches Erbe wieder einzunehmen, da konnte er, obgleich erst 15 Jahre alt, nicht widerstehen. Vergeblich warnte ihn seine Mutter mit Tränen vor dem lockenden, aber falschen Lande Italien, welches alle seinen Vorfahren ins Verderben gebracht habe; der ritterliche Jüngling wollte sein Erbe erringen oder unterliegen. Er verkaufte seine Güter, warb ein Heer und trat den Zug über die Alpen an.

Anfangs ging alles nach Wunsch. Er wurde mit Begeisterung empfangen, und schon in der ersten Schlacht gelang es den Deutschen die Feinde in die Flucht zu schlagen. Allein zu früh gaben sie sich der Freude hin und zerstreuten sich um zu plündern; da brach ein feindlicher Hinterhalt hervor und verwandelte den Sieg in die vollständigste Niederlage. Konradin entkam, wurde aber nachher durch Verrat gefangen und nach Neapel geführt. Hier liesz Karl ein Gericht über ihn zusammentreten, und obgleich nur ein einziger Richter Konradin für schuldig erklärte, sprach doch Karl das Todesurteil über ihn aus. Das Schafott wurde dicht vor der Stadt auf einem Platze aufgeschlagen, von wo man den Meerbusen von Neapel in seiner ganzen bezaubernden Schönheit vor sich liegen sah. Hier fiel sein Haupt.

So traurig endete das Haus der Hohenstaufen, welches einst alle Fürstengeschlechter an Glanz überstrahlt hatte.

Overskriften skrives op paa vægtavlen. Ingen momenter opgives.

Engelsk.

Relate, from „The Merchant of Venice“, how Things went with Antonio after he had become Shylock's Debtor, with what Feelings his Letter was received at Belmont, and how his Friends there prepared to help him.

(The steps taken by Portia should be followed up to the moment of her appearance in court; then, by way of conclusion, state briefly the final result of her plan).

Latinsk oversættelse.

P. Cornelius Scipio consul, obsidibus a *Boiorum*¹ gente acceptis, agri parte fere *dimidia*² eos multavit. Inde Romam ut ad triumphum haud dubium decedens exercitum dimisit et adesse Romae ad diem triumphi iussit; ipse postero die, quam venit, senatu in aedem Bellonae vocato, cum de rebus ab se gestis disseruisset, postulavit, ut sibi triumphanti liceret urbem invehî.

P. Sempronius Blaesus tribunus plebis non negandum Scipioni, sed differendum honorem triumphi censebat. Bella *Ligurum*³ Gallicis semper iuncta fuisse; eas inter se gentes mutua ferre auxilia. Si P. Scipio, devictis acie Boiis, aut ipse cum victore exercitu in agrum Ligurum transisset aut partem copiarum Q. Minucio misisset, qui iam tertium annum ibi bellaret, debellari cum Liguribus potuisse; nunc ad triumphum celebrandum deductos esse milites, qui egregiam *navare operam*⁴ reipublicae potuissent atque etiamnunc possent. si senatus differre triumphum vellet. Iuberent patres consulem cum legionibus redire in provinciam, dare operam ut Ligures subigantur. Devictis Liguribus paucos post menses P. Corneliium triumphaturum esse.

Ad ea consul neque se Ligures provinciam sortitum esse ait neque cum Liguribus bellum gessisse neque triumphum de iis postulare; Q. Minucium brevi, subactis iis, meritum

¹ Boii = gallisk stamme ved Po. ² dimidius = halv. ³ Ligures = et folk omkring bugten ved Genua. ⁴ operam navare = yde hjælp.

triumphum postulaturum atque impetraturum esse. Se de Boiis postulare triumphum, quos acie vicerit, castris exuerit, a quibus obsides acceperit, pacis futurae pignus. Itaque id quemquam mirari posse, cur victor exercitus, cum hostem in provincia neminem reliquisset, Romam venerit ad celebrandum consulis triumphum?

Fysik.

I.

Om lysets brytning og totalrefleksion. (Brytningslovenes anvendelse paa lysets gang gennem prizmer og linser forlanges ikke medtat).

II.

Ved et sagbruk anlægges en maskine til at trække tømmer fra et vand opover en jevn skraaning til toppen av denne. Skraaningens længde er $l = 50$ m., dens høide $h = 14$ m., og friktionskoefficienten mellem tømmeret og underlaget er $f = \frac{1}{5}$. Drivkraften vil man ta fra en høiere-liggende vanddam, hvorfra vandet slippes ind i en turbin. Hvor stor effekt (i hestekræfter) maa turbinen gjennemsnittlig levere, naar der skal kunne trækkes op $P = 90$ ton tømmer i timen, og man regner at kun 80 pct. av den energi som turbinakslen avgir, omsættes til nyttig arbeide paa forbruksstedet? Hvor stor vandmængde (i m.³) maa uttages pr. sekund til drift av turbinen, naar vandets faldhøide er $a = 5$ m., og turbinens nytteeffekt er 75 pct.?

III.

En væske har ved temperatur $t = 10^0$ en spc. vegt $s = 1,5 \frac{\text{gr.}}{\text{cm.}^3}$; ved $t_1 = 100^0$ er dens spc. vegt $s_1 = 1,4 \frac{\text{gr.}}{\text{cm.}^3}$. Beregn herav væskens utvidelseskoefficient.

En del av denne væske bringes over i en tranghalset glasflaske, paa hvis hals er indridset en skala, som angir hvor meget flasken ved temperatur 0^0 rummer optil hver strek paa skalaen. Idet baade flaske og væske har tempe-

ratur 0° , avlæses væskens volum $V_0 = 120$ volumenheter. Idet begge derpaa opvarmes til $T = 75^{\circ}$, avlæser man ved den delstrek hvortil væsken nu stiger, et volum $V = 127$ volumenheter. Beregn herav glassets lineære utvidelseskoefficient.

Matematik.

a. For reallinjen.

I.

At utlede formelen for flateindholdet av en kulesone, og herav videre formelen for flateindholdet av kuleflaten.

Eksempel. Find hvor stor del av jordens overflate den nordlige eller sydlige kolde sone er, idet jorden betragtes som en kule. Polarcirkelens geografiske bredde regnes for $66^{\circ} 32'$.

(Talværdien av det søkte forhold utregnes med den nøiagtighet som tabellene kan gi).

II.

En gjæld som forrentes efter p pct. p. a., avbetales med a kr. ved enden av hvert aar, og skal være indfriet efter n aar. Hvor stor er gjælden?

Av hver saadan a er en del at betragte som *renter* for det foregaaende aar av den *da* tilbakeværende gjæld, og den øvrige del som *avdrag* paa denne.

Hvor stor er den tilbakeværende gjæld efterat den $(m-1)^{te}$ a er betalt? Hvor meget av den m^{te} a er at betragte som renter, og hvor meget som avdrag? Uttrykkene reduceres mest mulig.

III.

Find det geometriske sted for de punkter hvis avstande fra punktet $(2,0)$ og fra den rette linje $y = 2x$ har et konstant forhold k .

Undersøk hvorledes kurvens art avhænger av k .

Indsæt derefter $k = 1$ i den fundne ligning. Bestem paa vanlig maate hvilken kurve ligningen da fremstiller.

b. *For den sproglig-historiske linje.*

I.

At utlede formelen for flateindholdet av en kulesone, og herav videre formelen for flateindholdet av kuleflaten.

Eksempel. Find hvor stor del av jordens overflate den nordlige eller sydlige kolde sone er, idet jorden betragtes som en kule. Polarcirkelens geografiske bredde regnes for $66^{\circ} 32'$. (Talværdien av det søkte forhold utregnes med den nøiagtighet som tabellene kan gi.)

II.

Find de tal x og y som har følgende egenskaper:

$$x^4 + y^4 = a$$

$$x^2 + y^2 = b.$$

Hvad er betingelsene for reelle svar?

III.

I en retvinklet trekant ABC , hvor kateten $AC = k$ og hypotenusen $AB = k\sqrt{3}$, nedfældes fra C en perpendicular på AB ; fra dens fotpunkt D nedfældes en perpendicular på CB ; fra fotpunktet E av denne perpendicular nedfældes $EF \perp AB$; saa atter $FG \perp CB$; $GH \perp AB$; o. s. v. i det uendelige.

Forklar at længderne av linjerne AC , CD , DE , EF , o. s. v. danner en geometrisk række. Og find længden av den brukkede linje $ACDEFGH \dots B$ uttrykt ved k . Uttrykket skal reduceres mest mulig.

Projektionstegning.

En ret avkortet regulær firkantet pyramide staar med topflaten $ABCD$ på horisontalplanet og med grundflaten op. Topflatens kant AB danner en vinkel på 45° med grundlinjen (vinkelen vender tilhøire). A er det av topflatens hjørner som er nærmest grundlinjen. Topflatens centrum ligger 6 cm. fra grundlinjen. Den større radius i grundflaten

er 5 cm., den større radius i topflaten er 3 cm., og den ret avkortede pyramides høide er 4 cm.

Til denne ret avkortede pyramide støtter sig en regulær femkantet pyramide saaledes at dens toppunkt ligger i horisontalplanet, og den ene sideflate hviler mot den kant i den ret avkortede pyramides grundflate som svarer til AB i topflaten. Pyramidens toppunkt ligger 5 cm. fra AB , tilhøre for denne. Projektionen av pyramidens akse gaar gjennom midten av AB , og er lodret paa denne. Pyramidens sidekant er 12 cm.; dens grundflates større radius er 3,5 cm.

Sluttelig tænkes den sideflate i den ret avkortede pyramide hvis ene kant er AB , utvidet til et plan som skjærer den femkantede pyramide.

Tegn horisontal- og vertikalprojektionen av begge leger med snit, samt snitplanets tracer.

a. Til **realartium** blev (av klassens 31 elever) 23 anmeldt som skolens elever; samtlige bestod eksamen. Av de 8 ikke-anmeldte trak en sig tilbake, 3 bestod ikke den skriftlige prøve; og én har ikke fuldført eksamen.

De 26 som har fuldført eksamen var følgende:

1. Aass, Victor, f. $^{20}_{5}$ 94, søn av disponent J. Aass, Kristiania. Elev av skolen i 9 aar.
2. Aspelin, Gustaf Oscar, f. $^{17}_{7}$ 92, søn av generalkonsul G. Aspelin, Kristiania. Elev av skolen i 2 aar.
3. Bjelke, Henrik, f. $^{29}_{3}$ 94, søn av grosserer L. Chr. Bjelke, Kristiania. Elev av skolen i 12 aar.
4. Borgen, Sjur, f. $^{16}_{3}$ 93, søn av læge T. Borgen, Kristiania. Elev av skolen i $11\frac{1}{2}$ aar.
5. Dietrichson, Øivind, f. $^{2}_{3}$ 95, søn av biskop G. J. F. Dietrichson, Tromsø. Elev av skolen i 2 aar.
6. Ellefsen, Johan Fredrik, f. $^{20}_{9}$ 94, søn av gaardbruker K. Ellefsen, Bærum. Elev av skolen i 7 aar.
7. Fleischer, Wilhelm, f. $^{10}_{4}$ 94, søn av justermester W. Fleischer, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.

8. Horn, Gunnar, f. $^{25}/_6$ 94, søn av arkitekt F. Horn, Kristiania. Elev av skolen i 12 aar.
9. Hveding, Wilhelm Bøe, f. $^{11}/_8$ 93, søn av grosserer D. K. Hveding, Kristiania. Elev av skolen i 12 aar.
10. Hveem, Bjarne, f. $^{11}/_9$ 93, søn av gaardbruker P. Hveem, Toten. Elev av skolen i 3 aar.
11. Jahr, Jakob Ludvig, f. $^{25}/_{12}$ 93, søn av læge E. H. Jahr, N. Land. Elev av skolen i 3 aar.
12. Leegaard, Michael Nicolai, f. $^{24}/_8$ 93, søn av professor Chr. Leegaard, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
13. Lindgaard, Rudolf Keyser, f. $^3/_{11}$ 92, søn av læge H. I. Lindgaard, V. Aker. Elev av skolen i 7 aar.
14. Lund, Anton Marius, f. $^{26}/_{12}$ 93, søn av kontorchef A. M. Lund, Kristiania. Elev av skolen i 12 aar.
15. Lund, Hans Walter, f. $^{28}/_4$ 94, søn av avdelingsingeniør I. Lund, Ljan. Elev av skolen i $^2/_8$ aar.
16. Løchen, Rolf, f. $^{21}/_4$ 94, søn av fuldmægtig O. J. Løchen, Kristiania. Elev av skolen i 11 aar.
17. Martinsen, Gustav, f. $^1/_3$ 94, søn av brukseier G. Martinsen, Kristiania. Elev av skolen i 10 aar.
18. Møystad, Oliver, f. $^{15}/_6$ 92, søn av skogeier H. Møystad, Elverum. Elev av skolen i 4 aar.
19. Oppegaard, Karl Fredrik, f. $^{22}/_8$ 93, søn av direktør K. Oppegaard, Kristiania. Elev av skolen i 7 aar.
20. Ringdal, Paul Anton, $^{16}/_2$ 94, søn av overlærer R. J. Ringdal, Kristiania. Elev av skolen i 7 aar.
21. Ruud, Alfhild Malmirid, f. $^4/_4$ 93, datter av Kjøbmand H. Ruud, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
22. Rynning, Rolf, f. $^{30}/_6$ 92, søn av o.r.sagf. R. Rynning, Trondhjem. Elev av skolen i 1 aar.
23. Seippel, Ørnulf Olav, f. $^9/_8$ 93, søn av professor A. Seippel, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
24. Solberg, Ole Andreas Paul Gustav, f. $^{11}/_5$ 93, søn av trælasthandler A. Solberg, Kongsberg. Elev av skolen i 3 aar.
25. Sommerfelt, Thoralf, f. $^{15}/_{12}$ 94, søn av ingeniør Sommerfelt, Gjøvik. Elev av skolen i 4 aar.

26. Wrangell, Henry, f. $\frac{9}{6}$ 94, søn av fabrikeier Th. Wrangell, Kristiania. Elev av skolen i 12 aar.

Eksamensutfaldet for de enkelte elever var:

(s betyr Særdelens tilfredsstillende, m Meget tilfredsstillende, t Tilfredsstillende, n Nogenlunde tilfredsstillende, M Maatelig; ved utregning av hovedkarakteren regnes s = 4, m = 3, t = 2, n = 1, M = $\frac{1}{2}$).

	Norsk skr.	Tysk skr.	Matem. skr.	Fysik skr.	Norsk	Tysk	Engelsk	Fransk	Historie	Geografi	Naturfag	Matematik	Gymnastik	Sum	Antal fag	Hovedkarakter
1. Aass	t.	n.	t.	t.	t.	t.	m.	m.	m.	m.	t.	m.	t.	30	13	t.
2. Aspelin . . .	n.	n.	n.	n.	t.	t.	t.	n.	n.	t.	n.	n.	m.	19	13	n.
3. Bjelke . . .	n.	t.	t.	n.	m.	t.	t.	t.	t.	m.	t.	t.	m.	27	13	t.
4. Borgen . . .	t.	n.	t.	t.	m.	t.	t.	t.	m.	m.	m.	t.	t.	29	13	t.
5. Dietrichson .	t.	n.	t.	t.	m.	t.	t.	t.	m.	m.	m.	m.	t.	30	13	t.
6. Ellefsen . .	t.	t.	t.	m.	t.	t.	m.	t.	m.	m.	t.	t.	frit	28	12	t.
7. Fleischer . .	t.	M.	m.	m.	n.	n.	n.	m.	t.	m.	t.	m.	frit	22	12	t.
8. Horn	t.	n.	t.	n.	m.	m.	t.	m.	t.	m.	t.	t.	frit	26	12	t.
9. Hveding . . .	t.	t.	t.	t.	m.	m.	m.	m.	m.	t.	t.	m.	t.	32	13	m.
10. Hveem	m.	t.	t.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	37	13	m.
11. Jahr	m.	n.	t.	t.	t.	t.	n.	n.	t.	t.	t.	t.	m.	25	13	t.
12. Leegaard . .	n.	n.	n.	n.	t.	t.	n.	t.	t.	m.	t.	t.	t.	22	13	t.
13. Lindgaard . .	n.	n.	n.	n.	m.	t.	m.	m.	t.	t.	t.	n.	m.	25	13	t.
14. Lund, Anton .	n.	n.	t.	t.	t.	t.	m.	t.	t.	t.	t.	t.	m.	26	13	t.
15. Lund, Walter .	t.	n.	t.	m.	n.	m.	t.	n.	t.	m.	m.	m.	t.	30	13	t.
16. Løchen . . .	n.	t.	n.	n.	n.	t.	n.	n.	n.	n.	n.	t.	m.	18	13	n.
17. Martinsen . .	t.	n.	m.	n.	m.	m.	m.	t.	t.	m.	m.	m.	m.	32	13	m.
18. Møystad . . .	t.	M.	n.	t.	t.	t.	t.	t.	t.	m.	t.	m.	t.	23	13	t.
19. Oppegaard . .	t.	n.	n.	t.	t.	t.	t.	t.	t.	m.	t.	t.	m.	26	13	t.
20. Ringdal . . .	n.	m.	m.	t.	m.	m.	m.	m.	m.	t.	m.	t.	m.	34	13	m.
21. Ruud	n.	n.	t.	n.	m.	m.	m.	m.	t.	t.	t.	m.	—	26	12	t.
22. Rynning . . .	t.	t.	m.	t.	m.	t.	t.	m.	m.	m.	m.	t.	m.	33	13	m.
23. Seippel . . .	t.	t.	m.	s.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	t.	37	13	m.
24. Solberg . . .	t.	t.	t.	n.	t.	m.	t.	t.	t.	m.	t.	t.	m.	28	13	t.
25. Sommerfelt .	n.	u.	t.	n.	m.	m.	m.	t.	m.	m.	t.	t.	frit	26	12	t.
26. Wrangell . .	n.	n.	n.	n.	t.	t.	n.	m.	t.	t.	t.	m.	m.	24	13	t.

b. Til **sproglig-historisk artium** blev alle klassens elever (13) anmeldt som skolens elever. Alle bestod eksamen. De var:

1. Arntzen, Hjørdis Alexandra, f. $\frac{25}{11}$ 94, datter av avd. væreier N. Arntzen, Sørvaagen. Elev av skolen i 3 aar.
2. Broch, Elisa, f. $\frac{29}{9}$ 92, datter av avd. ritmester H. A. Broch, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.

3. Falch, Arna, f. ²⁹/₁₀ 92, datter av kontorchef H. G. E. Falch, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
4. Feyling, Finn, f. ¹¹/₂ 93, søn av disponent O. Feyling, Ekersund. Elev av skolen i 3 aar.
5. Grimstvedt, George, f. ⁹/₁₁ 91, søn av translator K. Grimstvedt, Nordstrand. Elev av skolen i 2 aar.
6. Havrevold, Paul Bjarne, f. ²²/₁₂ 93, søn av grosserer L. Havrevold, Kristiania. Elev av skolen i 12 aar.
7. Hiorth, Louise, f. ²⁵/₉ 91, datter av læge F. W. Hiorth, Ø. Aker. Elev av skolen i 3 aar.
8. Lorentzen, Olaf Thorleif, f. ¹⁶/₇ 93, søn av kjøbmand Thor Reinholdt, Kongsberg. Elev av skolen i 3 aar.
9. Lund, Louise Fredrikke, f. ²²/₈ 91, datter av kontorchef A. M. Lund, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
10. Nielsen, Hjørdis, f. ³⁰/₄ 93, datter av kontorchef O. W. Nielsen, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
11. Schmuhl, Max, f. ¹⁸/₁ 94, søn av avd. kapelmester Schmuhl, Kristiania. Elev av skolen i 11 aar.
12. Sørensen, Ragnhild, f. ²³/₅ 92, datter av grosserer N. Sørensen, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
13. With, Eva, f. ²⁹/₁ 93, datter av agent L. With, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.

Eksamensutfaldet for de enkelte elever var:

	Norsk skr.	Tysk skr.	Engelsk skr.	Matem. skr.	Norsk	Tysk	Engelsk	Fransk	Historie	Geografi	Naturfag	Matematik	Gymnastik	Sum	Antal fag	Hoved-karakter
1. Arntzen . . .	n.	n.	n.	n.	m.	t.	n.	t.	t.	t.	m.	n.	—	20	12	t.
2. Broch . . .	t.	m.	t.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	—	34	12	m.
3. Falch . . .	t.	n.	t.	M.	m.	t.	m.	n.	m.	m.	m.	n.	—	22	12	t.
4. Feyling . . .	t.	n.	n.	n.	m.	t.	t.	t.	t.	t.	m.	t.	t.	25	13	t.
5. Grimstvedt .	t.	t.	t.	M.	m.	m.	m.	t.	m.	t.	m.	n.	t.	28	13	t.
6. Havrevold .	m.	t.	t.	n.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	t.	t.	33	13	m.
7. Hiorth . . .	t.	t.	t.	t.	m.	m.	m.	t.	m.	m.	m.	m.	—	31	12	m.
8. Lorentzen .	m.	t.	n.	t.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	frit	32	12	m.
9. Lund	t.	t.	t.	n.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	—	31	12	m.
10. Nielsen . . .	n.	n.	t.	M.	t.	m.	t.	t.	t.	t.	m.	t.	—	20	12	t.
11. Schmuhl . .	n.	t.	t.	n.	m.	m.	t.	m.	t.	m.	m.	t.	frit	27	12	t.
12. Sørensen . .	t.	t.	t.	M.	t.	t.	t.	m.	t.	t.	m.	t.	—	22	12	t.
13. With	t.	t.	n.	t.	m.	t.	t.	t.	m.	m.	m.	t.	—	27	12	t.

c. Til **sprøglig-historisk artium med latin** blev (av klassens 24 elever) 20 anmeldt som skolens elever. Av disse blev 3 rejicert ved den skriftlige prøve. Av de 4 ikke-anmeldte blev 3 rejicert ved den skriftlige prøve. De 18 som bestod eksamen, var følgende:

1. Eeg, Astrid, f. ²⁹/₉ 91, datter av sorenskriver O. A. Eeg, Aurdal. Elev av skolen i 3 aar.
2. Egede Nissen, Hans, f. ⁵/₂ 93, søn av prest S. K. H. Egede Nissen, Kristiania. Elev av skolen i 2 aar.
3. Evjen, Einar Asbjørn, f. ⁴/₁₀ 90, søn av læge H. Evjen, Valdres. Elev av skolen i 4 aar.
4. Fillinger, Karl Josef, f. ²⁸/₁₀ 90, søn av glaspuster Josef Fillinger, Høvik. Elev av skolen i 3 aar.
5. Graarud, Finn, f. ⁸/₄ 92, søn av dr. Graarud, Holmestrand. Elev av skolen i 4 aar.
6. Grøn, Birgitte, f. ³¹/₃ 93, datter av dr. K. Fr. Grøn, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
7. Guldberg, Signy, f. ¹⁶/₇ 92, datter av avdøde professor G. A. Guldberg, Kristiania. Elev av skolen i 4 aar.
8. Hartmann, Felix, f. ³⁰/₉ 93, søn av grosserer Otto Hartmann, Kristiania. Elev av skolen i 6 aar.
9. Johnson, Arne, f. ³¹/₈ 93, søn av sogneprest G. Johnson, Etnedalen. Elev av skolen i 3 aar.
10. Keilhau, Wollert, f. ⁸/₂ 94, søn av redaktionssekretær Carl Keilhau. Elev av skolen i 12 aar.
11. Kristensen, Sverre, f. ²⁷/₇ 93, søn av kjøbmand I. Kristensen, Lillestrøm. Elev av skolen i 3 aar.
12. Langlie, Harald, f. ¹⁴/₅ 93, søn av avdød skibsfører H. J. Langlie, Kristiania. Elev av skolen i 2 aar.
13. Sveaass, Kristoffer, f. ⁵/₁ 94, søn av prost A. C. Sveaass, Ø. Aker. Elev av skolen i 6 aar.
14. Sverdrup, Jessie, f. ¹²/₂ 93, datter av toldkontrollør E. T. Sverdrup, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
15. Sverdrup, Mimi, f. ¹³/₆ 94, datter av sogneprest J. E. Sverdrup, Kristiania. Elev av skolen i 3 aar.
15. Ulven, Thomas, f. ¹⁷/₆ 93, søn av gaardbruker P. Ulven, Ø. Aker. Elev av skolen i 3 aar.

17. Vaa, Ingebjørg, f. $\frac{17}{5}$ 93, datter av gaardbruker T. Vaa, Kviteseid. Elev av skolen i 3 aar.
18. Vold, Asta, f. $\frac{17}{8}$ 91, datter av kjøbmand Chr. Vold, Horten. Elev av skolen i 3 aar.

Eksamensutfaldet for de enkelte elever var:

	Norsk skr.	Tysk skr.	Latin skr.	Matem. skc.	Norsk	Tysk	Engelsk	Fransk	Latin	Historie	Geografi	Naturfag	Matematik	Gymnastik	Sum	Antal fag	Hoved-karakter
1. Eeg	t.	t.	t.	n.	m.	t.	m.	m.	m.	t.	m.	m.	m.	—	32	13	m.
2. Egede Nis- sen	t.	n.	t.	n.	m.	n.	m.	m.	m.	m.	m.	t.	t.	t.	31	14	t.
3. Evjen . . .	n.	t.	n.	n.	t.	n.	t.	t.	t.	t.	m.	m.	m.	frit	25	13	t.
4. Fillinger . .	n.	t.	n.	n.	t.	n.	t.	t.	t.	n.	t.	m.	t.	m.	25	14	t.
5. Graarud . .	n.	n.	n.	n.	m.	t.	t.	t.	n.	t.	t.	t.	n.	frit	21	13	n.
6. Grøn	t.	s.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	—	39	13	m.
7. Guldberg . .	t.	n.	t.	n.	m.	t.	t.	m.	m.	m.	m.	t.	m.	—	30	13	t.
8. Hartmann . .	n.	t.	n.	M.	t.	m.	t.	t.	t.	t.	t.	n.	t.	t.	22	14	n.
9. Johnson . .	n.	t.	t.	n.	t.	t.	t.	m.	t.	t.	t.	n.	t.	frit	24	13	t.
10. Keilhau . .	m.	m.	m.	n.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	frit	37	13	m.
11. Kristensen .	n.	n.	n.	n.	t.	t.	m.	m.	t.	t.	t.	n.	t.	frit	23	13	t.
12. Langlie . .	t.	n.	m.	t.	t.	m.	t.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	t.	35	14	m.
13. Sveaass . .	t.	t.	m.	n.	t.	m.	t.	m.	t.	m.	m.	m.	m.	frit	32	13	m.
14. Sverdrup, Jessie	t.	t.	t.	n.	m.	m.	m.	m.	t.	t.	m.	m.	t.	—	31	13	t.
15. Sverdrup, Mimi	m.	t.	m.	t.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	—	37	13	m.
16. Ulven . . .	n.	t.	t.	n.	t.	m.	n.	m.	t.	t.	m.	m.	t.	frit	27	13	t.
17. Vaa	t.	t.	m.	n.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	t.	—	34	13	m.
18. Wold	t.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	—	38	13	m.

B. Middelskoleeksamen.

Til middelskoleeksamen blev av undervisningsraadet git følgende *opgaver*:

Norsk stil.

Hvad er det som hvert aar trækker saa mange fremmede til vort land?

Tysk gjenfortælling.

Lohn der Undankbarkeit.

Ein reicher Kaufmann schenkte seinem einzigen Sohne sein Vermögen auf die Bedingung, dass ihn der Sohn reichlich unterhalten sollte. Für sich selbst behielt er nur eine geringe Summe. Der junge Mann zeigte sich anfangs dankbar, aber nach und nach vergass er seine Pflicht und behandelte den Alten, als wäre er ein Bettler.

Der Kaufmann ging zu einem Freunde und klagte ihm seine Not. Schweigend hörte ihm dieser zu; dann sagte er lächelnd: „Ich werde die Sache in Ordnung bringen, wenn du mir nur zehn tausend Mark borgen kannst.“ „Ach, so viel Geld besitze ich nicht,“ klagte der Alte. „Tut auch nichts,“ versetzte der Freund. „Hier sind die zehn tausend Mark. Gehe sofort nach Hause und lege sie in deinen Schreibtisch. Morgen komme ich zu dir, und da will ich dich bitten, mir diese Summe zu borgen.“

Am anderen Tage erschien der Freund und erzählte dem Kaufmann und dessen Sohn, dass er eben jetzt Gelegenheit habe eine gutes Geschäft zu machen, wenn er nur im Stande wäre, das nötige Geld herbeizuschaffen. Dann wandte er sich an den Kaufmann und sagte: „Vielleicht kannst du mir auf kurze Zeit zehn tausend Mark borgen.“ Der alte öffnete sofort seinen Schreibtisch und reichte ihm das Geld. „Es freut mich sehr,“ sagte er, „einem alten Freunde noch helfen zu können.“

Von diesem Tage an sorgte der Sohn wieder in der liebevollsten Weise für seinen alten Vater. Als dieser starb, wurde der Schreibtisch gründlichst untersucht, aber der Sohn fand nichts als ein Stückchen Papier mit den Worten: „So lohnt man undankbaren Kindern.“

Tysk stil.

En rik kjøbmand gav hele sin *formue* til sin eneste søn. Han trodde at sønnen vilde vise sig taknemmelig, men den

unge mand glemt snart sin pligt og behandlet sin gamle far, som om han var en tigger.

Kjøbmanden gik da til en ven, som lovet at hjælpe ham. „Her er ti tusen mark,“ sa han. „Gaa straks hjem og læg dem i dit skrivebord. Imorgen skal jeg komme og be dig laane mig denne sum.“

Dagen efter kom vennen. Da han hadde hilst paa den gamle og hans søn, sa han: „Idag hadde jeg kunnet gjøre en god forretning, hvis jeg bare hadde hat penger. Og det er ikke forsent endnu. Kan du laane mig ti tusen mark?“ sa han til den gamle. Kjøbmanden aapnet straks sit skrivebord og rakte vennen pengene. „Det glæder mig meget,“ sa han, „at jeg, endnu kan hjelpe en kjær ven.“

Siden hadde den gamle ingen aarsak til at beklage sig. Da han døde undersøkte sønnen hans skrivebord, men fandt intet andet end et stykke papir med de ord: „Saaledes lønner man utaknemmelige barn.“

Formue = das Vermögen.

Engelsk gjenfortælling.

He could not do it.

Once there was in England a rich farmer who was known not only for his wealth, but also for his kindness to the poor. One autumn, after months of rain, the harvest was very bad and numbers of poor people were starving for want of corn. The farmer helped his neighbours as usual; but he declared that, having himself but a small quantity of corn, he had made up his mind neither to give nor to sell any to strangers.

However, one morning a stranger came to him, wanting to buy some corn; but the farmer's resolution was not to be shaken, and the man, though begging hard, could obtain nothing.

That same night the farmer was awakened by a servant who told him that he felt sure there were thieves about the house and that they were breaking into the barn. The

farmer got up in a hurry and they both stole into the barn through a back door. Lying down near the entrance they listened, at first however without hearing anything; then the heavy door opened and a man crept noiselessly in. He carried a small lantern, by the light of which they recognised the stranger. Without losing a moment he took a sack from his shoulder and began filling it with corn. But before it was half filled, he stopped; and after a moment sat down, covering his face with his hands. Then an unexpected sound reached the ears of the farmer: the strong man was crying and whispering to himself, „I cannot do it, I cannot do it!“ Suddenly he rose, and seizing the sack, emptied its contents on the floor and hurried out.

Jumping to his feet the farmer ran after him, caught him by the arm, and said, „My friend, you have made me change my mind. Come back and fill your sack.“

Barn = Kornlade.

Matematik.

I.

En grosserer fik hjem 50 kasser appelsiner fra Messina. Hver kasse indeholdt 30 kg. Indkjøpsprisen i italiensk mynt var 25 lire pr. 100 kg. + 4 pct. provision til agenten i Messina. Andre utgifter var: fragt kr. 2,⁵⁰ pr. kasse, told 10 øre pr. kg. og andre omkostninger ialt kr. 4,²⁰.

$\frac{4}{5}$ av partiet solgte han for kr. 15 pr. kasse; men paa resten maatte han gi 25 pct. rabat paa grund av beskadigelse. Hvormange pct. fortjeneste hadde han paa hele partiet?

1 lire = kr. 0,⁷².

Betalingen til agenten i Messina (for appelsinene + provisionen) hadde han ikke anledning til at sende i italienske penge. Han kjøpte derfor en anvisning paa Londons bank, og sendte den som betaling. Hvor mange £, sh. og pence (d) kom denne anvisning til at lyde paa, naar 1 lire blev regnet for kr. 0,⁷² og 1 £ for 18 kr.?

1 £ = 20 sh. 1 sh. = 12 d.

II.

Konstruer en retvinklet trekant hvori hypotenusen er 1 dm. og hvor perpendicularen fra den rette vinkels toppunkt paa hypotenusen deler denne i forholdet 1:4.

Denne trekants flateindhold skal derpaa halveres ved en parallel med hypotenusen.

Disse konstruktioner skal utføres uten talregning. Forklar fremgangsmaaten.

Beregn derefter den første trekants flateindhold samt lengden av parallellen og dennes avstand fra den rette vinkels toppunkt.

III.

En gut hadde en sten hvis spesifikke vekt han ønsket at vite.

For at finde dens volum (kubikindhold) slap han den forsiktig ned i et spand, hvis indvendige diameter var 1 dm., og som var bredfuldt med vand. Det randt herved saa meget ut at vandet sank 4 cm. i spandet. Hvad var stenens volum?

Derpaa veiet han stenen paa en vegt, og fandt at den veiet 1100 gram.

Beregn herav dens spesifikke vegt.

IV.

En sten hvis volum er 471 cm.^3 , og som veier 1650 gram, bestaar av sølv og graasten.

Find (ved ligninger) hvormange cm.^3 sølvet og graastenen hver for sig utgjør av stenens volum, naar sølvets spesifikke vegt regnes for 10 og graastensens for 2,5.

Find saa hvormange gram sølv stenen inneholder.

4. M. a. og 4 M. b. hadde tilsammen 63 elever. Av disse trak 4 sig tilbake; 4 blev rejicert ved den skriftlige

prøve og en maa kontinuere i tegning. For de 54 som har fuldført eksamen, var utfaldet følgende:

4. M. a.

	Hovedkarakter.
1. Arnesen, Halvor Arne	ng. tf. 27 : 16
2. Berger, Bernt	m. tf. 43 : 16
3. Boyesen, Rolf Werner	- - - ¹⁾
4. Didrichsen, Johan	tf. 30 : 16
5. Diesen, Einar	tf. 32 : 16
6. Eckhoff, Fredrik Wilhelm	tf. 39 : 16
7. Guldberg, Gustav Adolf	- - - ¹⁾
8. Hauger, Thorbjørn	tf. 30 : 16
9. Havrevold, Erling	m. tf. 47 : 16
10. Helmer, Per	tf. 31 : 16
11. Imshaug, Hans Olav	m. tf. 44 : 16
12. Killingmoe, Arne Foss	s. tf. 50 : 16
13. Kindleberger, Filip	m. tf. 44 : 16
14. Mathiesen, Einar Wilhelm	m. tf. 42 : 16
15. Moss, Trygve	m. tf. 40 : 16
16. Nilsen, Ragnar	tf. 30 : 15
17. Opsahl, Odd	tf. 34 : 16
18. Poulsson, Erik	m. tf. 43 : 16
19. Schibbye, Erik	ng. tf. 27 : 16
20. Schjold, Bjarne	tf. 34 : 16
21. Sinding-Larsen, Birger Kildal	tf. 30 : 16
22. Svanøe, Endre	m. tf. 47 : 16
23. Torstensen, Reidar	tf. 29 : 16
24. Waage, Ragnar	tf. 39 : 16

4. M. b.

1. Aass, Asbjørn Hjalmar	m. tf. 45 : 16
2. Arnesen, Joachim Christian	m. tf. 43 : 16
3. Baltzersen, Camillo	tf. 32 : 16
4. Bechholm, Nils Brynjulf	m. tf. 43 : 16

¹⁾ Fritat for to færdighetsfag (gymnastik og sløid) -- derfor ingen hovedkarakter.

5.	Berg, Ole Wilhelm	tf.	37 : 15
6.	Borgen, Poul Holst	tf.	38 : 16
7.	Christiansen, Rolf Hauge	tf.	37 : 16
8.	Dedichen, Hans Henrik	tf.	33 : 16
9.	Gundersen, Jens Christian	tf.	32 : 16
10.	Hanneborg, Øistein Ottar Alf	- - - ¹⁾	
11.	Hexeberg, Birger Gerhard	m. tf.	43 : 16
12.	Hexeberg, Reidar Ambrosius	tf.	32 : 16
13.	Hofgaard, Finn	tf.	30 : 16
14.	Hofgaard, Rolf	- - - ¹⁾	
15.	Holck, Oluf	s. tf.	51 : 16
16.	Holm, Arne	m. tf.	40 : 16
17.	Holst, Alexander	tf.	37 : 16
18.	Holth, Ole Theodor	tf.	36 : 16
19.	Hopstock, Sigfried	tf.	33 : 16
20.	Johannesen, Johnny	tf.	34 : 16
21.	Koldstad, Fridtjof	tf.	35 : 16
22.	Larsen, Leif	m. tf.	46 : 16
23.	Meidell, Christoffer	m. tf.	43 : 16
24.	Mourud, Ørnulv	tf.	37 : 16
25.	Norgren, Erik	m. tf.	44 : 15
26.	Schive, Jacob	m. tf.	45 : 16
27.	Schmuhl, Johan	tf.	30 : 16
28.	Weng, Henry Eugen	tf.	39 : 16
29.	Winter-Hjelm, Otto	tf.	36 : 16
30.	Østensen, Emil	tf.	33 : 16

¹⁾ Fritat for to færdighetsfag (sløid og gymnastik) — derfor ingen hovedkarakter.

VI. Om skolepenger og fripladser.

Skolepengene beregnes for 10 maaneder av aaret, og betales *forskudsvís den første læsedag* i maanedene september—juni:

i 1ste klasse av forskolen	5	kr. maanedlig	kr. 50	pr. aar.
i 2den do.	10	„ — — „	100	—
i 3dje do.	15	„ — — „	150	—
i 4de og 5te do.	20	„ — — „	200	—
i middelskolen og gymnasiet	25	„ — — „	250	—

For den nederste av to brødre fragaar tre tiendedele. Av 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler fuldt ut. Av 4 brødre gaar den næst nederste frit, og for den nederste fragaar tre tiendedele. Yderligere nedsættelser finder ikke sted.

Skolepengene beregnes altid for *hele maaneder*, nemlig fra begyndelsen av den maaned hvori en elev kommer ind, til slutningen av den maaned hvori han gaar ut. Naar en elev indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenger fra 1ste september.

Naar en elev skal forlate skolen, maa utmeldelse ske to maaneder forut. I ethvert fald er han forpligtet til at betale skolepenger for to maaneder foruten den hvori utmeldelsen finder sted. *Enhver elev som er anmeldt til artium eller middelskole-eksamen, betaler skolepenger til 30te juni,*

For adgang til artium betales *inden den skriftlige prøves begyndelse* kr. 40, og for adgang til middelskole-eksamen kr. 20.

Ved overenskomst mellem de høiere skoler her i byen, offentlige og private, er det bestemt at en elev som skylder skolepenger for 3 maaneder, ikke mere kan faa adgang til skolen, undtagen under ganske særegne omstændigheter, og at en elev som gaar ut av en skole, ikke optages i en anden uten vidnesbyrd om at det økonomiske mellemværende er i orden.

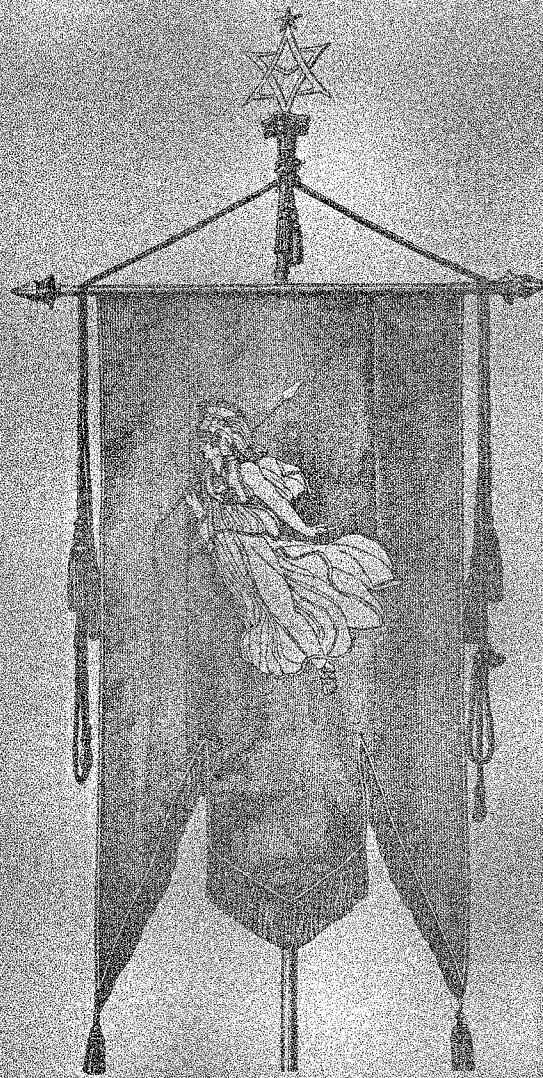
Fripladser eller nedsættelse av skolepengene tilstaaes i regelen kun saadanne som i længere tid har været elever av skolen, og hvis forsørgere enten er døde eller er kommet i saadan økonomisk stilling at de ikke længere er istand til at betale fulde skolepenger; endvidere kræves at vedkommende elev har vist god opførsel og gjort god fremgang i skolen. Under den nuværende sterke konkurransé om fripladser maa det overhodet fraraades forældre at indmelde barn i skolen med tanke paa om en kortere eller længere tid at opnaa friplads eller nedsættelse av skolepengene. *I forskolen utdeles ikke fripladser.*

Renterne av **John Heuch's legat** (stiftet av biskop Heuch og frue den 28de mai 1873, til minde om deres søn John, som var død den 5te april samme aar som elev av skolens 3dje forklasse), blev den 5te april 1912 tildelt *Gustav Adolf Guldberg*. Renterne av **Aars og Voss's skoles legat** (stiftet av forhenværende elever av skolen i anledning av dens 25-aars jubilæum 1888) har siden 1903 været tildelt *Wollert Keilhau*.

VII. Utdrag av skolereglene.

De som indmelder barn i skolen, vedtar derved for sit vedkommende de i skolen gjældende regler. Blandt disse merkes særlig følgende:

-
-
14. Er en elev ved sygdom eller anden tvingende aarsak forhindret fra at møte paa skolen, maa han, naar han igjen kommer paa skolen, medbringe skriftlig bevidnelse fra sine foresatte om grunden til forsømmelsen. Varer sygdommen i længere tid, maa skriftlig underretning derom sendes skolen snaest mulig.
 15. Uten tvingende aarsak (sygdom e. l.) maa en elev ikke utebli nogen dag eller time fra skolen uten **forut indhentet** tilladelse fra bestyrelsen.
 16. Elevene skylder at vise enhver av skolens lærere og lærerinder høflighet og lydighet og er skolen ansvarlig for sin færd ogsaa utenfor skolen. Det er dem forbudt at røke tobak paa byens gater og pladser; likesaa at besøke kaféer og restaurationer, medmindre de er ifølge med forældre eller foresatte eller andre paa disses vegne.
 17. Elevene maa ikke uten bestyrelsens tilladelse paa nogen maate optræde offentlig (f. eks. ved dramatiske forestillinger, konserter, turnfester e. l.). De maa ikke uten bestyrelsens tilladelse danne foreninger sig imellem, heller ikke optages som medlem av andre selskabelige foreninger.
 18. Elever hvis forældre ikke bor i Kristiania, maa bo hos nogen som kan skaffe dem et passende hjem og i forældrenes sted være deres foresatte.
-

ALPHABET DES BOURGEOIS
PARIS 1874